

Γ. ΥΓΕΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Εισαγωγή

Στο πρόγραμμα Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2019 η Ενότητα Γ «Υγεία & Κοινωνική Φροντίδα» συμπεριέλαβε τις πολιτικές του Δήμου για την προαγωγή της υγείας με έμφαση στην πρόληψη, την παροχή υπηρεσιών στο σπίτι και τη λειτουργία των Λεσχών Φιλίας ως δομή στήριξης της κοινωνικής συνοχής στις γειτονίες της Αθήνας. Η εφαρμογή αυτών των πολιτικών απαιτούσε την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του Δήμου και των ευκαιριών που προέκυπταν αλλά και την αντιμετώπιση των αδυναμιών και των κινδύνων που αποτελούσαν τροχοπέδη στην υλοποίηση του.

Η δεδομένη πολιτική βούληση της δημοτικής αρχής να στηρίζει τις ευάλωτες κοινωνικά ομάδες και με δράσεις κοινωνικής ένταξης με στόχο την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών στους πολίτες της Αθήνας που έχουν ανάγκη, αποτέλεσε το έναυσμα για να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που διέθετε και οι ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν όπως: αναβάθμιση των Δημοτικών Ιατρείων σε Πολυδύναμα Κέντρα παροχής συνδυασμένων ιατρικών και κοινωνικών υπηρεσιών, η εξειδίκευση και ιεράρχηση δράσεων προαγωγής και αγωγής υγείας, η δημιουργία δικτύων ανά Δημοτική Κοινότητα μεταξύ του προγράμματος Βοήθεια στο Σπίτι, των Λεσχών Φιλίας και των Δημοτικών Ιατρείων, η σύνδεση με σχολεία, παιδικούς σταθμούς, και τοπικούς φορείς, αναβάθμιση της αυτόνομης λειτουργίας των ΛεΦΙ και μεγαλύτερη συμμετοχή των μελών, συμμετοχή σε προγράμματα ΠΕΠ Αττικής & ανταγωνιστικά της ΕΕ, ο σχεδιασμός έργων για χρηματοδότηση από την ΟΧΕ /ΕΣΠΑ, οι συνεργασίες με ΑΕΙ, ΤΕΙ, Δημόσιους φορείς επαγγελματικές οργανώσεις κ.α, η αξιοποίηση των Λεσχών Φιλίας σε πιλοτικές δράσεις για την Τρίτη Ηλικία.

Παράλληλα το πλαίσιο στο οποίο υλοποιήθηκε το Πρόγραμμα στην ενότητα αυτή ήταν επιβαρυνόμενο, όπως άλλωστε αναφέρθηκε αντίστοιχα και για τα έργα των ενότητων Α και Β, με πολλές αδυναμίες και κινδύνους όπως: η μη θεσμοθετημένη λειτουργία των δημοτικών ιατρείων στο πλαίσιο του ΕΣΥ, οι αυξημένες απαιτήσεις σε πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας, οι ελλείψεις σε ειδικότητες κοινωνικών επιστημών στο πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι για τις αυξημένες ανάγκες ψυχοκοινωνικής υποστήριξη των ηλικιωμένων, η μη ισόρροπη κατανομή ανά Δημοτική Κοινότητα των Λεσχών Φιλίας, οι ελλείψεις τους σε επιστημονικό προσωπικό, σε υλικοτεχνική υποδομή και νέες τεχνολογίες, το θεσμικό πλαίσιο που δυσχεραίνει τη συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς, οι ελλείψεις σε κρατικά προγράμματα προαγωγής και αγωγής της υγείας καθώς και προγράμματα πρόληψης, οι οικονομικές αδυναμίες του δήμου.

Σήμερα η κατάσταση στον τομέα των καθολικών υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας του δήμου Αθηναίων είναι ως εξής:

Δυνατά Σημεία	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> • Ισχυρή πολιτική βούληση για την αναβάθμιση των Δημοτικών Ιατρείων σε Πολυδύναμα Κέντρα παροχής συνδυασμένων ιατρικών και κοινωνικών υπηρεσιών • Συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ιατρική Σχολή) για την επιστημονική εποπτεία της αναβάθμισης • Ανάπτυξη δράσεων προαγωγής και αγωγής της υγείας • Εγκατάσταση του NOIAZOMAI (case management system) • Δίκτυα ανά Δημοτική Κοινότητα μεταξύ των ΒσΣ, ΛεΦΙ & Δημοτικά Ιατρεία • Εγκατάσταση wifi στις Λέσχες Φιλίας • Αναβάθμιση της αυτόνομης λειτουργίας τους και μεγαλύτερη ενεργητική συμμετοχή των μελών 	<ul style="list-style-type: none"> • Αυξημένες απαιτήσεις σε πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας • Ελλείψεις σε προσωπικό, υλικοτεχνική υποδομή και νέες τεχνολογίες • Μη θεσμοθετημένη λειτουργία των Δημοτικών Ιατρείων στο πλαίσιο του Ε.Σ.Υ. • Ελάχιστες προσλήψεις με βάση τις δεσμεύσεις του ΜΠΔΣ 2016 -2019 • Ελλείψεις προσωπικού στο Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι. • Περιορισμένη δυνατότητα δημιουργίας νέων Λεσχών Φιλίας σε νέες γειτονιές.
Ευκαιρίες	Κίνδυνοι
<ul style="list-style-type: none"> • Χρηματοδότηση του μοντέλου των πολυδύναμων από ανταγωνιστικά προγράμματα της ΕΕ • Σχεδιασμός έργων μέσω ΕΣΠΑ ΟΧΕ Δήμου Κτηριακή Αναβάθμιση δομών Πολυδύναμων και λεσχών φιλίας • Συνεργασίες με ΑΕΙ, ΤΕΙ, δημόσιους φορείς, ΜΚΟ και επαγγελματικές οργανώσεις ιατρικών επαγγελματιών • Συνεργασίες με ιδιωτικές εταιρείες (εταιρική κοινωνική ευθύνη) • Δημιουργία νέα Διεύθυνσης Δημοτικών Ιατρείων και Δημόσιας Υγείας με 5 τμήματα • Δημιουργία ενός τμήματος για την Τρίτη Ηλικία • Εξοικονόμηση προσωπικού από τη νέα διαδικασία των επιδομάτων ΟΠΕΚΑ κλπ • Αξιοποίηση των Λεσχών σε πιλοτικές δράσεις για την τρίτη Ηλικία 	<ul style="list-style-type: none"> • Δημοσιονομικοί περιορισμοί στην άσκηση πολιτικών • Επιδείνωση σωματικής και ψυχικής υγείας των ευάλωτων ομάδων, αλλά και του γενικού πληθυσμού-απομόνωση ηλικιωμένων • Θεσμικό πλαίσιο που δυσχεραίνει τη συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς • Μειωμένα Έσοδα του Δήμου • Ελλείψεις σε κρατικά προγράμματα προαγωγής και αγωγής της υγείας καθώς και σε προγράμματα πρόληψης

Γ1.ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΕΠΙΔΟΜΑΤΑ

Πολιτική-Θεσμικό Πλαίσιο

Σημαντικές αλλαγές έχουν γίνει αναφορικά με την επιδοματική πολιτική του κεντρικού κράτους την τελευταία τετραετία:

Ως μέρος ενός ευρύτερου σχεδιασμού που αφορά την κεντρική καταγραφή/ διαχείριση της επιδοματικής πολιτικής, δημιουργήθηκε ο **Οργανισμός Κοινωνικών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ)**⁵². Με την υπ' αριθμ. Δ12α/Γ.Π. οικ. 68856/2202/21-12-2018 Κοινή Υπουργική Απόφαση⁵³ η αρμοδιότητα χορήγησης προνοιακών παροχών σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία, επιδόματος στεγαστικής συνδρομής και επιδόματος ομογενών προσφύγων, ανατίθεται στον (ΟΠΕΚΑ), ο οποίος πλέον θα είναι και ο μόνος υπεύθυνος για την καταβολή τους από 1 Ιανουαρίου 2019. Στην αρμοδιότητα του Δήμου παραμένει η έκδοση αποφάσεων για δωρεάν φαρμακευτική περίθαλψη καθώς και η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας. Με την πιο πάνω Κοινή Υπουργική Απόφαση ανατίθεται στα Κέντρα Κοινότητας του Δήμου η παραλαβή και διεκπεραίωση αιτήσεων για χορήγηση - συνέχιση όλων των επιδομάτων για άτομα με αναπηρία

- Με διαδοχικούς εφαρμοστικούς νόμους με τελευταίο τον Ν. 4472/2017 (ΦΕΚ Α' 74), καταργήθηκαν ή μειώθηκαν μια σειρά από επιδόματα. Σε θεωρητικό αντιστάθμισμά τους θεσπίστηκε το **Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης**,⁵⁴ το οποίο έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές και το οποίο ενσωματώνει μια σειρά επιδομάτων που έχουν πλέον καταργηθεί
- Νομοθετήθηκε το Κοινωνικό Μέρισμα ως μέτρο ενίσχυσης με εισοδηματικά κριτήρια⁵⁵

Στη διαδικασία νομοθέτησης αυτών των αλλαγών, ήταν σαφείς οι δεσμεύσεις της χώρας στην τήρηση δημοσιονομικών πλεονασμάτων, μέρος των οποίων, εφόσον οι στόχοι επιτυγχάνονταν, θα μπορούσε να διανεμηθεί με την μορφή επιδομάτων. Αυτό συμβαίνει διότι η Ελλάδα εξακολουθεί να βρίσκεται κάτω από καθεστώς ενισχυμένης επιτήρησης⁵⁶, με μη πλήρεις δυνατότητες άσκησης σχετικών πολιτικών.

Ο Δήμος Αθηναίων, με τις διευρυμένες κοινωνικές αρμοδιότητες μετά το Ν. 3852/10, ερχόμενος σε άμεση επαφή με τον πολίτη, αποτελεί τον πρώτο δέκτη των ιδιαίτερα αυξημένων κοινωνικών προβλημάτων, λόγω των συνεπειών που βιώνουν οι πολίτες εξαιτίας της κοινωνικοοικονομικής κρίσης.

Στο πλαίσιο αυτό υλοποιείται η επιδοματική πολιτική του κεντρικού κράτους που καλύπτει μερικά τις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες των πολιτών και η ασφαλιστική πολιτική που καλύπτει επίσης μερικά (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) τους ανασφάλιστους κατοίκους της πόλης. Οι υπηρεσίες παρέχονται με απόλυτη σειρά προτεραιότητας, αντικειμενικότητα και αμεροληψία, ενώ τηρείται αυστηρά το ιατρικό

⁵² <https://opeka.gr/taftotita/> και <https://opeka.gr/paroches-nomothetiko-plaisio/>

⁵³ ΦΕΚ Β' 5855/28-12-2018

⁵⁴ ΚΥΑ Γ.Δ.5οικ.2961-10/ 24.01.2017 (ΦΕΚ Β' 128)

⁵⁵ ΚΥΑ 2/85835/24.11.2017 (ΦΕΚ Β' 4115)

⁵⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-financial-assistance/which-eu-countries-have-received-assistance/financial-assistance-greece_en#enhanced-surveillance-framework-for-greece

απόρρητο και η προστασία των ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Η καταβολή των προνοιακών επιδομάτων γίνεται ανά δίμηνο από το Τμήμα Επιδοματικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ασφάλισης της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας. Οι κατηγορίες των επιδομάτων είναι οι ακόλουθες:

- 1) Επίδομα Παρα-Τετραπληγίας Ανασφαλιστών
- 2) Επίδομα Ενίσχυσης Κωφαλάλων Ατόμων / Βαρήκων / Κωφών
- 3) Επίδομα Τετραπληγικών – Παραπληγικών Δημοσίου
- 4) Επίδομα Βαριάς Νοητικής Υστέρησης
- 5) Επίδομα Τυφλών
- 6) Επίδομα Συγγενούς Αιμολυτικής Αναμίας
- 7) Επίδομα Βαριάς Αναπηρίας (>67%)
- 8) Επίδομα για Ομογενείς Πρόσφυγες
- 9) Επίδομα Στεγαστικής Συνδρομής
- 10) Επίδομα για Απροστάτευτα Παιδιά (Το επίδομα καταργήθηκε από 19/05/2017 με το άρθρο 57 του Ν.4472/2017)
- 11) Επίδομα Κίνησης Παραπληγικών
- 12) Επίδομα εγκεφαλικής παράλυσης
- 13) Επίδομα χανσενικών.

Κοινωνικά επιδόματα 2018)				
Κατηγορία	Αριθμός δικαιούχων	Αριθμός δικαιούχων %	Ποσό	Ποσό %
Επίδομα εγκεφαλικής παράλυσης	2	0,02%	21.055,25	0,04%
Επίδομα ανασφαλιστών παραπληγικών	121	1,2%	1.008.847.28	1,90%
Επίδομα ομογενών προσφύγων	186	1,84%	78.499.69	0,15%
Επίδομα κωφαλαλίας	230	2,28%	1.009.478.93	1,90%
Επίδομα στεγαστικής συνδρομής	263	2,60%	735.267.46	1,38%
Επίδομα παραπληγικών Δημοσίου	199	1,97%	1.622.309,88	3,05%
Επίδομα βαριάς νοητικής υστέρησης	660	6,53%	4.312.340,42	8,12%
Επίδομα κίνησης παραπληγικών	651	6,44%	1.305.220,40	2,46%
Επίδομα τυφλών	819	8,11%	4.421.319,93	8,32%
Επίδομα αιματολογικών νοσημάτων	2.470	24,45%	19.905.541,06	37,48%
Επίδομα βαριάς αναπηρίας	4.498	44,52%	18.660.000,15	35,13%
Επίδομα χανσενικών	4	0,04%	33,458,04	0,06%
ΣΥΝΟΛΑ	10.103	100%	53.113.338,49	100%

Όπως φαίνεται στον Πίνακα σε τρεις κατηγορίες επιδομάτων αντιστοιχεί το 80,9% των πληρωμών (**επίδομα τυφλών, αιμολυτικής αναιμίας και βαριάς αναπηρίας**) και το 77,08% των δικαιούχων. Οι αναλογίες αυτές αποτελούν ένδειξη των προβλημάτων υγείας με τη μεγαλύτερη συχνότητα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες. Παρατηρείται επίσης ότι τα επιδόματα κοινωνικής πολιτικής (ομογενείς πρόσφυγες, στεγαστική συνδρομή, απροστάτευτα παιδιά και κίνησης) είναι ελάχιστα σε σχέση με τα επιδόματα που αφορούν προβλήματα υγείας (όλα τα υπόλοιπα). Συγκεκριμένα στα επιδόματα αυτά αντιστοιχεί το 10,88% των δικαιούχων και μόνο το 4% των αντίστοιχων επιδομάτων.

Κατά το διάστημα 2015- 2018 ο συνολικός αριθμός των **δικαιούχων προνοιακών επιδομάτων** στο δήμο Αθηναίων ήταν:

Περίοδος χορήγησης επιδομάτων	Αριθμός Δικαιούχων
2015	14.618
2016	14.162
2017	10.613
2018	10.103

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι από το 2011 μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2016, ο Δήμος Αθηναίων, πέραν των κατοίκων του, στα κοινωνικά επιδόματα εξυπηρετούσε και τους **κατοίκους έξι (6) όμορων δήμων** του Κεντρικού Τομέα της Περιφέρειας Αττικής: Ζωγράφου, Βύρωνα, Γαλατσίου, Δάφνης – Υμηττού, Ηλιούπολης, Φιλαδέλφειας – Χαλκηδόνας ενώ εξακολουθεί να εξυπηρετεί τους κατοίκους του δήμου Καισαριανής

Επίσης όσοι ήταν ανασφάλιστοι και πληρούσαν συγκεκριμένα οικονομικά κριτήρια, δικαιούνταν έως τον Αύγουστο του 2016 την έκδοση **βιβλιαρίου ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανασφάλιστων πολιτών**. Τα κριτήρια ορίζονταν στις σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις και αφορούσαν Έλληνες πολίτες ή πολίτες χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μόνιμους κατοίκους που προέρχονται από χώρες που έχουν ενταχθεί στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη. Βασική προϋπόθεση να ήταν άνεργοι ή να αντιμετωπίζαν αποδεδειγμένα προβλήματα υγείας. Οι αιτήσεις και τα δικαιολογητικά κατατίθεντο στα Σημεία Εξυπηρέτησης Δημοτών και ελέγχονται από Τριμελή Επιτροπή, που ορίζονταν από τον Δήμαρχο.

Έτος	Αριθμός Βιβλιαρίων (χορηγήσεις / ανανεώσεις)	Ποσοστιαία αύξηση
2015	13.560	20%
2016 (έως 04/04)	3.400	

Από τον Αύγουστο του 2016 η παραπάνω διαδικασία αντικαταστάθηκε και ακολουθούνται οι διατάξεις της αρ. Α3γ/ΓΠ/οικ.25132 ΚΥΑ (ΦΕΚ908τ.Β') «Ρυθμίσεις για τη διασφάλιση της πρόσβασης των ανασφάλιστων στο Δημόσιο Σύστημα Υγείας». Σύμφωνα με τα οριζόμενα σε αυτήν, η Υπηρεσία αφού

διασταυρώσει μέσω ΗΔΙΚΑ τα στοιχεία (περιουσιακά- ασφαλιστικά κ.λ.π) που δηλώνουν οι ενδιαφερόμενοι, εκδίδει απόφαση για **δωρεάν φαρμακευτική περίθαλψη**.

Έτος	Αριθμός Δικαιούχων Δωρεάν Φαρμακευτικής Περίθαλψης
2016	1.394
2017	1.351
2018	1.137

Με το άρθρο 94 παρ 3 του Ν3852/2010 ανατέθηκε στους Δήμους η έκδοση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας.

Έτος	Αριθμός πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας
2016	98
2017	97
2018	70

Τους ανωτέρω δικαιούχους ο Δήμος Αθηναίων με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου απαλλάσσει από τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού για την πρώτη κατοικία.

Γ2.ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ

Πολιτική – Θεσμικό πλαίσιο

Στα τέσσερα χρόνια που καλύπτει ο παρών απολογισμός, τα Δημοτικά Ιατρεία του Δήμου μας γνώρισαν μια ραγδαία και δημιουργική ανάπτυξη σε σχέση με την απομόνωση και τον μαρασμό στον οποίο είχαν περιπέσει, φθάνοντας σήμερα να κατέχουν μία από τις πρώτες θέσεις μεταξύ των υπηρεσιών μας στην επισκεψιμότητα και αποδοτικότητα κοινωφελούς έργου.

Τα αυξανόμενα πολυεπίπεδα προβλήματα των κατοίκων του Δήμου, απότοκα της, σε μεγάλο βαθμό, υποχώρησης του ΕΣΥ, αλλά και της διάρρηξης του παραδοσιακού κοινωνικού ιστού, σηματοδοτούν το πέρασμα των Δημοτικών Ιατρείων σε μια νέα εποχή καθώς και την ανάγκη προσαρμογής τους στις νέες απαιτήσεις.

Δύο θεσμικές αλλαγές έγιναν την περίοδο αυτή, οι οποίες αυξάνουν τις αρμοδιότητες, τις ανάγκες και τα πεδία κάλυψης αναγκών των Ιατρείων:

α) ο Ν.4368/2016 με τον οποίο κατοχυρώθηκε το δικαίωμα των ανασφάλιστων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, στην ελεύθερη πρόσβαση στις Δημόσιες Δομές Υγείας και στην παροχή νοσηλευτικής και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης συμπεριλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής συνταγογράφησης. Ανάμεσα στους φορείς περίθαλψης που ορίζονταν στον ίδιο νόμο συμπεριλαμβάνονταν και τα Δημοτικά Ιατρεία.⁵⁷

β) ο Ν.4486/2017 ο οποίος εντάσσει τα Δημοτικά Ιατρεία στο τοπικό δίκτυο Πρωτοβάθμιας φροντίδας Υγείας σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 5. Με τον ίδιο νόμο⁵⁸, διατυπώνονται οι βασικές αρχές της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και οργανώνεται το σύστημα μεταρρύθμισής της

Δραστηριότητες – απολογισμός

Τα Δημοτικά Ιατρεία του Δήμου Αθηναίων παρέχουν, ως φορέας Αγωγής & Προαγωγής της Υγείας, σε όλους τους πολίτες περιλαμβανομένων και των ανασφάλιστων ατόμων, καθώς και των προσφύγων/ μεταναστών, μια δέσμη βασικών υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής αλληλεγγύης που περιλαμβάνει τις παρακάτω δωρεάν υπηρεσίες:

- Υπηρεσίες Υγείας που δεν απαιτούν εισαγωγή στο νοσοκομείο
- Εκτίμηση των αναγκών υγείας των πολιτών
- Σχεδιασμό και υλοποίηση μέτρων για την πρόληψη νοσημάτων και την προαγωγή της υγείας
- Προληπτική Οδοντιατρική και Φροντίδα
- Μετανοσοκομειακή Φροντίδα και Αποκατάσταση
- Παρακολούθηση Χρονίων Πασχόντων
- Δυνατότητα Συνταγογράφησης συμπεριλαμβανομένων των ανασφάλιστων

⁵⁷ Άρθρο 33, παρ 1

⁵⁸ ΦΕΚ Α' 115/07-08-2017

- Χορήγηση ατομικού δελτίου υγείας μαθητών καθώς και ιατρικών πιστοποιητικών για συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες
- Εμβολιασμούς ατομικούς είτε ομαδικούς σε σχολεία, προγράμματα αγωγής υγείας, ομιλίες με θέματα υγείας, φυσικοθεραπείες, διατροφικές οδηγίες και διατροφολογικά προγράμματα

Στα Μικροβιολογικά Εργαστήρια παρέχονται δωρεάν στους ανασφάλιστους δημότες και κατοίκους οι παρακάτω εργαστηριακές εξετάσεις.

- Γενική αίματος, Γενική ούρων, Ταχύτητα Καθίζησης Ερυθρών, Χοληστερίνη, Τριγλυκερίδια, Ουρία, Ουρικό Οξύ και Σάκχαρο
- Δωρεάν λήψη τεστ rap
- Τεστ HIV/AIDS

Ο Δήμος Αθηναίων διαθέτει σήμερα **έξι Δημοτικά Ιατρεία** διαμοιρασμένα σε πέντε Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου Αθηναίων.

1^ο Δημοτικό Ιατρείο – Καλφοπούλειο Υγειονομικό Κέντρο, Σόλωνος 78

2^ο Δημοτικό Ιατρείο – Νέος Κόσμος, Φανοσθένους και Φρειδερίκου Σμιθ

3^ο Δημοτικό Ιατρείο – Πετράλωνα, Θεσσαλονίκης 48 & Ηρακλειδών

4^ο Δημοτικό Ιατρείο – Κολωνός, Προποντίδος & Αγίας Σοφίας 110

5^ο Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο - Άνω Πατήσια, Σαρανταπόρου 4

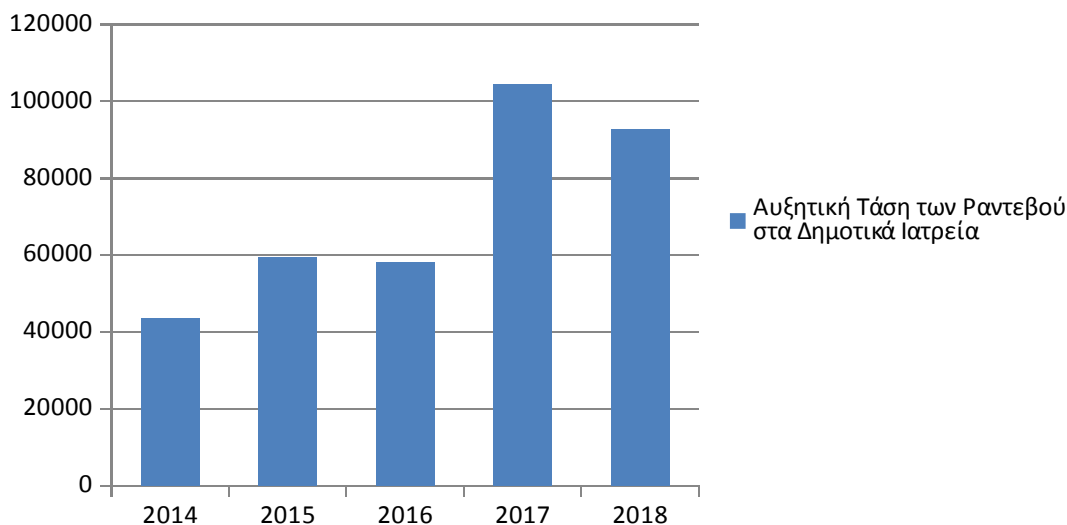
6^ο Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο - Κυψέλη, Χανίων 4β

Τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία καταδεικνύουν την **αυξητική τάση των ραντεβού στα Δημοτικά Ιατρεία**, για λόγους που έχουν αναφερθεί. Παρατίθενται τα στοιχεία τα οποία απεικονίζονται και στο διάγραμμα που ακολουθεί: (Αναλυτικά στοιχεία του 2018 βρίσκονται στον Πίνακα 6 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι)

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018
Ραντεβού	43.593	59.363	58.014	104.431	98.882

Να σημειωθεί ότι από τον Μάρτιο του 2018, λόγω αντικειμενικών συνθηκών, το Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Κυψέλης δεν ήταν σε θέση να υποστηρίξει απογευματινή λειτουργία όπως το 2017. Με αυτή την παραδοχή, η αυξητική τάση του 2017 συνεχίστηκε κατά το 2018.

Αυξητική Τάση των Ραντεβού στα Δημοτικά Ιατρεία

Με βάση τις δεσμεύσεις του προεκλογικού προγράμματος 2014-2019 έχει επιτευχθεί η **αναβάθμιση της εξυπηρέτησης των πολιτών με εγκατάσταση συστημάτων προτεραιότητας και τηλεφωνικών ραντεβού**. Σήμερα δίνεται η δυνατότητα τηλεφωνικών ραντεβού μέσω κλήσης στο 1595, στις Λέσχες Φιλίας και στις Δημοτικές Κοινότητες και παραπομπή της κλήσης, καθώς και απευθείας κλήσης στα δημοτικά ιατρεία.

Επιπλέον, έχει αναβαθμιστεί ο εργαστηριακός και ιατρικός εξοπλισμός των Δημοτικών Ιατρείων, ειδικότερα εκείνων της 5ης και 6ης ΔΚ, ενώ έχουν παραληφθεί δύο γυναικολογικά μηχανήματα στο ιατρείο της 1ης και της 5ης (από χορηγία).

Παράλληλα η λειτουργία των Δημοτικών Ιατρείων υποστηρίζεται από τα δύο νέα πληροφοριακά συστήματα τα οποία, αφενός ταυτοποιούν και παραπέμπουν τον ωφελούμενο σε άλλα σημεία παροχής υπηρεσιών, όποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο (ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ) και, αφετέρου, επιτρέπουν την ηλεκτρονική διαχείριση κάθε περίπτωσης (ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ) στη βάση του ΑΜΚΑ.

Στο πλαίσιο του διευρυμένου ρόλου τους, ξεκίνησε η αναβάθμισή τους σε **Πολυδύναμα Δημοτικά Ιατρεία**, η οποία στηρίζεται σε δύο κύριους άξονες:

- Την λειτουργία τους με βάση τις νέες κατευθύνσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για την ολιστική προσέγγιση της Υγείας
- Την συνακόλουθη παροχή ψυχοκοινωνικών και άλλων υπηρεσιών, οι οποίες συμβάλλουν ουσιαστικά στο επίπεδο Υγείας του ωφελούμενου

Η προσέγγιση αυτή εφαρμόστηκε πιλοτικά στα Ιατρεία της 5^{ης} και 6^{ης} Δημοτικής Κοινότητας (Πατησίων και Κυψέλης), τα οποία μετεξελίχθηκαν σε Πολυδύναμα παρέχοντας πλέον μια ευρεία γκάμα υπηρεσιών πέρα από τις αυστηρά ιατρικές και παραϊατρικές. Στο πλαίσιο του αναβαθμισμένου αυτού ρόλου οι χρηματοδοτήσεις από το **Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος** και την **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (πρόγραμμα EaSI) συνέβαλαν καθοριστικά στην ανταπόκριση των Ιατρείων στις νέες απαιτήσεις.

Αναγνωρίζοντας την νέα πραγματικότητα καθώς και τις ανάγκες και απαιτήσεις που πηγάζουν από αυτήν, ο Δήμος Αθηναίων προχώρησε στην διοικητική αναβάθμιση της Υπηρεσίας δημιουργώντας την **Διεύθυνση Δημοτικών Ιατρείων και Δημόσιας Υγείας με 5 τμήματα με τον Νέο Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Δεκέμβριος 2018)**. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί ακόμη περισσότερο η ποιότητα και ταχύτητα παροχής υπηρεσιών στον πολίτη, ενώ υπηρεσιακές και γραφειοκρατικές διαδικασίες αναμένεται να διεκπεραιώνονται πιο άμεσα και ουσιαστικά.

ΕΡΓΟ Γ.2.1.: Πολυδύναμα Κέντρα ολοκληρωμένης υποστήριξης ευπαθών ομάδων -one stop shop (Δημοτικά Ιατρεία)

Στόχος: Η ανάπτυξη και αποκέντρωση της παροχής υπηρεσιών υγείας και ψυχοκοινωνικής στήριξης, προσαρμοσμένων στην νέα πραγματικότητα.

Αντικείμενο: Αναβάθμιση των Δημοτικών Ιατρείων σε Πολυδύναμων Κέντρων Ολοκληρωμένης Υποστήριξης.

Σχεδιάστηκε ένα νέο μοντέλο κοινωνικής δημοτικής δομής τα **Δημοτικά Ιατρεία/ Πολυδύναμα Κέντρα ολοκληρωμένης υποστήριξης ευπαθών ομάδων** στο οποίο ενσωματώνονται τόσο ιατρικές όσο και κοινωνικές υπηρεσίες. Το μοντέλο λειτουργεί με βάση την αντίληψη που εκκινεί από τον ισχύοντα **ορισμό της Υγείας**, έτσι όπως περιλαμβάνεται στον πρόλογο του καταστατικού του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας από το 1948 και με βάση τον οποίον *«Υγεία είναι μια κατάσταση πλήρους σωματικής, νοητικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι απλώς η απουσία νόσου ή αναπηρίας»*⁵⁹

Τον Μάρτιο του 2017 ξεκίνησε η πιλοτική λειτουργία του **Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Κυψέλης**⁶⁰, με την προσθήκη κοινωνικών υπηρεσιών στις ήδη προαναφερθείσες παροχές των ιατρείων. Η δομή ανακαινίστηκε από το ΕΣΠΑ (2007-2013) και λειτούργησε με χρηματοδότηση του Ιδρύματος Νιάρχου μέχρι τις 28/02/2018 και με φορέα υλοποίησης το Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ιατρική Σχολή, καθηγητής κοινωνικής Ιατρικής κ. Γιάννης Τούντας).

Τον Απρίλιο του 2017 ξεκίνησε η λειτουργία του **Πολυδύναμου Ιατρείου Πατησίων**, επίσης ανακαινισμένο μέσω του ΕΣΠΑ 2007-2013, με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Έργο ESTI@).⁶¹ Η λειτουργία του προβλέπεται σε πρώτη φάση έως και τον Μάιο του 2019 και υποστηρίζεται από το Ινστιτούτο Κοινωνικής Προληπτικής Ιατρικής (ΙΚΠΑ).

Το μοντέλο λειτουργίας των **Πολυδύναμων Δημοτικών Ιατρείων** στηρίζεται στους ακόλουθους άξονες:

- Διευρευμένη διεπιστημονική ομάδα
- Παροχή ευρείας κλίμακας υπηρεσιών
- Αξιοποίηση νέου τύπου ηλεκτρονικών πληροφοριακών εργαλείων
- Άνοιγμα προς την τοπική κοινωνία
- Συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

⁵⁹ <https://www.who.int/about/mission/en/>

⁶⁰ <https://sepolia.net/epikairota/6156-se-leitourgia-tou-proto-polydynamo-dimotiko-iatreio-stin-kypseli>

⁶¹ <https://athens-estia.gr/el/>

- Προώθηση εθελοντικής προσφοράς
- Υψηλού επιπέδου επιστημονική παρακολούθηση και εποπτεία
- Συνεχής εκπαίδευση στελεχών

Ειδικά για το σκέλος της εκπαίδευσης, οργανώθηκαν προγράμματα επιμόρφωσης και κατάρτισης του υπάρχοντος προσωπικού με την εποπτεία της Ιατρικής Σχολής και του ΙΚΠΠ ως εξής:

1. Πρόγραμμα Κατάρτισης Επαγγελματιών Υγείας στην Παροχή Συμβουλευτικής Παρακίνησης για τη Διακοπή Καπνίσματος
2. Σεμινάριο Κατάρτισης στις «Τεχνικές & Δεξιότητες Επικοινωνίας»
3. Πρόγραμμα Εξ' αποστάσεως Εκπαίδευσης για την Προαγωγή Υγείας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα (e-learning course).
4. Σεμινάριο «Φυματίωση και Πρωτοβάθμια φροντίδα» σε συνεργασία με την πνευμονολογική εταιρεία.

Το εξειδικευμένο προσωπικό των Πολυδύναμων Κέντρων σε συνεργασία με άλλους φορείς παρέχει στους κατοίκους τις εξής **νέες ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες που είναι καινοτόμες για τα δεδομένα των Δημοτικών Ιατρείων:**

- Ενημέρωση πολιτών για παροχές που δικαιούνται.
- Ανίχνευση αναγκών, αξιοποίηση ίδιων δυνατοτήτων Δήμου, παραπομπές
- Ψυχοκοινωνική υποστήριξη σε μεμονωμένα άτομα ή οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα οικονομικά, κοινωνικά κ.α.
- Παροχή υπηρεσιών υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες, Προ/περιγεννητικές Υπηρεσίες)
- Πρωτογενή πρόληψη και προαγωγή υγείας.
- Υποστήριξη παιδιού και Οικογένειας (Συμβουλευτική σε γονείς & παιδιά, εκπαιδευτικά προγράμματα, δημιουργική απασχόληση παιδιών, πολιτιστικές δραστηριότητες, μαθήματα γλώσσας, δανειστικές βιβλιοθήκες).
- Υπηρεσίες Συμβουλευτικής Απασχόλησης & Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
- Νομική Υποστήριξη (Νομική Συμβουλευτική, Νομική εκπροσώπηση όπου απαιτείται)
- Υπηρεσίες street work (παροχή πρώτης ανάγκης τρόφιμα & λοιπά είδη, ενημέρωση για τις κοινωνικές υπηρεσίες και δομές του Δήμου).

Με τη νέα πολιτική του Δήμου Αθηναίων για μια ολιστική προσέγγιση των προβλημάτων και αναγκών των πολιτών στα Πολυδύναμα Δημοτικά Ιατρεία προωθούνται οι εξής στόχοι:

- βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων
- αντιμετώπιση προβλημάτων οικογενειών και μεμονωμένων ατόμων
- δημιουργία σημείου αναφοράς για τους κατοίκους των Δημοτικών
- αποκέντρωση και αποσυμφόρηση των κεντρικών υπηρεσιών του Δήμου

Το μοντέλο του Πολυδύναμου Δημοτικού Ιατρείου εκτός από τα Δημοτικά Ιατρεία Κυψέλης και Πατησίων προγραμματίζεται να επεκταθεί στα Δημοτικά Ιατρεία του Νέου Κόσμου, των Πετραλώνων και της Σόλωνος μέσα από την αξιοποίηση των

πόρων της ΟΧΕ/ΕΣΠΑ του δήμου Αθηναίων⁶². Ο σχεδιασμός της υπηρεσίας οδήγησε στην έκδοση της σχετικής πρόσκλησης από τον ΕΦΔ τον Απρίλιο του 2018 στη συνέχεια κατατέθηκε πλήρης φάκελος με τα απαιτούμενα έγγραφα και Τεχνικά Δελτία, αποφάσεις αυτεπιστασίας. Η ένταξη του έργου έγινε στις 12/2/2019. Στη συνεδρίαση του ΔΣ στις 14/2/2019 εγκρίθηκε η σχετική Αυτεπιστασία και ο Προγραμματισμός των προσλήψεων.

Μέσα από το νέο αυτό πλαίσιο λειτουργίας, τα Δημοτικά Ιατρεία της Αθήνας δίνουν το παρών κοντά στον Δημότη και στον κάτοικο, αναβαθμίζονται ως ρόλος, ενισχύονται υλικοτεχνικά και σε ανθρώπινο δυναμικό, διασυνδέονται με κοινωνικές υπηρεσίες, αναζητούν και επιτυγχάνουν ευρύτερες συνέργειες στον χώρο της υγείας, ενώ, εκ του αποτελέσματος, μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις αυξημένες ανάγκες και αρμοδιότητες που προστίθενται τόσο από το νομικό πλαίσιο της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας ως ΤοΠΦΥ, όσο και από την οικονομική συγκυρία που πλήττει τις γειτονιές του Δήμου μας.

Σημαντική παράμετρο για την νέα πολιτική των Πολυδύναμων Ιατρείων αποτέλεσε η πλήρης αξιοποίηση θεσμικών και ιδιωτικών πόρων, μέσα από την οποία επιτεύχθηκαν στόχοι που λύνουν χρονίζοντα προβλήματα του Δήμου. Πιο συγκεκριμένα αξιοποιήθηκαν **Ευρωπαϊκές και ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις που υποστήριξαν την κοινωνική καινοτομία**, ως εξής:

- **Αξιοποίηση κονδυλίων ΕΣΠΑ** για την ανακατασκευή κτιρίων στις γειτονιές των Πατησίων και της Κυψέλης προκειμένου να στεγάσουν υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής προστασίας, σε δύο γειτονιές που πλήττονται από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης, με παράλληλο όφελος την αναβάθμιση των εν λόγω περιοχών.
- **Αξιοποίηση χρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για επένδυση στην κοινωνική καινοτομία με το πρόγραμμα ESTI@** για την αναβάθμιση του Πολυδύναμου Δημοτικού Ιατρείου Πατησίων σε δομή one-stop-shop (single entry point), σε συνεργασία με εταίρους ΜΚΟ, που πρόσφερε συνδυαστικά υπηρεσίες στα πρότυπα της ολιστικής και διεπιστημονικής προσέγγισης, ενσωματώνοντας τις πλέον πρόσφατες επιστημονικές ιατρικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις.
- **Αξιοποίηση χρηματοδότησης του Ιδρύματος Σταύρου Νιάρχου για την υποστήριξη του κοινωνικού έργου του δήμου Αθηναίων.** Στο πλαίσιο αυτό χρηματοδοτήθηκε 8μηνη η πιλοτική λειτουργία του Πολυδύναμου της Κυψέλης και η εγκατάσταση του συστήματος case management NOIAZOMAI στις κοινωνικές υπηρεσίες του δήμου και του ΚΥΑΔΑ. Το Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Κυψέλης λειτούργησε αξιοποιώντας το ανακαινισμένο κτίριο της Κυψέλης και δημιουργώντας μian ακόμη δομή one-stop-shop (single entry point), με παροχή υπηρεσιών υγείας, ψυχοκοινωνικής στήριξης, νομικής υποστήριξης, εργασιακής συμβουλευτικής, επίσης στα πρότυπα της ολιστικής και διεπιστημονικής προσέγγισης.

⁶² Έργο «Συνδυασμένες Υπηρεσίες Υγείας και Συμβουλευτικής για ευάλωτες ομάδες κατοίκων της Αθήνας»

ΕΡΓΟ Γ.2.2. Δημιουργία μονάδων πρόληψης, προαγωγής και αγωγής υγείας στα Δημοτικά Ιατρεία

Στόχος: Σχεδιασμός, οργάνωση, υλοποίηση προγραμμάτων πρωτογενούς πρόληψης προαγωγής και αγωγής της υγείας που επιδρούν θετικά στην σωματική και ψυχική υγεία των κατοίκων και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής τους.

Αντικείμενο α) Παροχή γνώσεων προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά κάθε κοινωνικής ομάδας π.χ. ηλικιωμένοι, παιδιά, γυναίκες β) Αλλαγές στάσεων και συμπεριφορών των ατόμων σε ότι αφορά την προστασία της υγείας γ) Προώθηση υγιεινής διατροφής και σωματικής άσκησης δ) Απόκτηση δεξιοτήτων αναγκαίων για τη διαχείριση και επίλυση προβλημάτων υγείας ε) Οργάνωση δράσεων ενημέρωσης σε σχολεία, Λέσχες Φιλίας, συλλόγους κ.α.

Το έργο έχει σχεδιασθεί πλήρως (ΤΔΕ κλπ) και έχει αποτελέσει υποέργο του έργου «Συνδυασμένες υπηρεσίες υγείας και συμβουλευτικής για ευάλωτες ομάδες κατοίκων της Αθήνας» που αναμένεται να ενταχθεί στην ΟΧΕ/ΕΣΠΑ (βλ. Πίνακας 1). Προγραμματίζεται να υλοποιηθεί σε συνεργασία με την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΕΡΓΟ Γ.2.3. Δημιουργία μονάδων Μητέρας-παιδιού στα Δημοτικά Ιατρεία

Στόχος: Παροχή ιατρικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών στις γυναίκες, στους νέους / νέες και γενικά στον πληθυσμό για θέματα σεξουαλικής υγείας, αναπαραγωγής, αντισύλληψης, ανατροφής, και υγείας των παιδιών.

Αντικείμενο α) Παροχή ιατρονοσηλευτικών και μαιευτικών υπηρεσιών (μεταδιδόμενα σεξουαλικά νοσήματα, test pap, έλεγχος μαστού, υγιεινή, παρακολούθηση εγκύων κλπ), β) παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών (αντισύλληψη, προγραμματισμός εγκυμοσύνης, στήριξη άγαμων μητέρων, ψυχολογική στήριξη, θηλασμός, φροντίδα μωρού κλπ) γ) ενημέρωση και στήριξη γυναικών κατά την κύηση και τους πρώτους μήνες μετά τον τοκετό, προετοιμασία των ζευγαριών για τον τοκετό και την γονεϊκότητα κατά την κύηση, φυσική ενδυνάμωση κλπ).

Το σημαντικότερο μέρος του Έργου ενσωματώθηκε στη λειτουργία των Πολυδύναμων Ιατρείων, καθώς το μεγαλύτερο κομμάτι των υπηρεσιών παρασχέθηκαν είτε από ειδικούς ιατρούς είτε από εξειδικευμένους φορείς. Οι δράσεις αποτιμήθηκαν θετικά και αναμένεται η διεύρυνσή τους με την έναρξη υλοποίησης του αντίστοιχου έργου ΟΧΕ.

ΕΡΓΟ Γ.2.4. Νοσηλεία στο σπίτι

Στόχος: Βελτίωση του επιπέδου υγείας του πληθυσμού, μέσα από την παροχή υπηρεσιών υγείας στο χώρο διαμονής τους.

Αντικείμενο: Συνέχιση της θεραπείας στο σπίτι σε μέλη ευπαθών κοινωνικών ομάδων όπως παιδιά, έγκυες, ηλικιωμένοι, άτομα με περιορισμένη κινητικότητα, με χρόνια νοσήματα κοινωνικά απομονωμένα, ασθενείς μετά την έξοδο τους από το νοσοκομείο κλπ.

Το Έργο δε στάθηκε δυνατό να υλοποιηθεί, υπήρξε όμως σταθερή συνεργασία με φορείς που υλοποιούν παρόμοιες δράσεις χωρίς οικονομική συμμετοχή (Νοσηλεία, ΚΕΦΙ κλπ), καθώς και προώθηση και διευκόλυνση του έργου τους στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και δυνατοτήτων της Διεύθυνσης

ΕΡΓΟ Γ.2.5. Προγράμματα πρωτογενούς πρόληψης και προληπτικών εξετάσεων των κατοίκων της Αθήνας

Στόχος: Βελτίωση της υγείας των κατοίκων μέσω εκτεταμένου προγράμματος πρωτογενούς πρόληψης (κάπνισμα, διατροφή, stress, ορθή στάση σώματος, πρόληψη πτώσεων ηλικιωμένων κλπ) και προληπτικών εξετάσεων (καρκίνος μήτρας, μαστού, ωοθηκών, προστάτη κλπ).

Αντικείμενο:

- α) Δράσεις ευαισθητοποίησης των κατοίκων για τους παράγοντες επιβάρυνσης της υγείας και τους κινδύνους εμφάνισης νόσων από καθημερινές πρακτικές
- β) καμπάνια ευαισθητοποίησης για την αναγκαιότητα διενέργειας προληπτικών ιατρικών εξετάσεων, μέσω προσωπικών επιστολών στους δημότες
- γ) διεξαγωγή εξετάσεων σε κινητή ιατρική μονάδα που θα σταθμεύει εκ περιτροπής στις γειτονιές με προκαθορισμένο πρόγραμμα
- δ) παραπομπές των ατόμων στα οποία διαγιγνώσκονται ενδείξεις εμφάνισης νόσου για περαιτέρω εξετάσεις.

Στο διάστημα 2014-2018 έγιναν συνεργασίες με φορείς καθώς και δράσεις με προσωπικό των Ιατρείων. **Το σύνολο των ατόμων που επωφελήθηκαν των επιπλέον υπηρεσιών με την μορφή δράσεων κατά το διάστημα 2014-2018 είναι 21.873 άτομα.** Ενδεικτικά αναφέρουμε:

Πρόγραμμα «Νοιάζομαι για την υγεία μου»

Δράσεις στα σχολεία του Δήμου με πρωτοβάθμιο υγειονομικό έλεγχο από κλιμάκιο επαγγελματιών υγείας (οφθαλμίατρο, παιδίατρο, οδοντίατρο, επισκέπτρια υγείας και νοσηλεύτρια) ενώ υπάρχει δυνατότητα για παραπομπή για περαιτέρω έλεγχο όπου χρειάζεται. Επίσης έλεγχος εμβολιαστικής κάλυψης και ενημερωτικές ομιλίες.

Ενδεικτικά να αναφερθεί ότι κατά το σχολικό έτος 2017-2018 σε 23 Δημοτικά σχολεία του Δήμου Αθηναίων **εξετάστηκαν 1688 παιδιά και έλαβαν ενημέρωση 27 εκπαιδευτικοί για θέματα πρώτων βοηθειών.** Κύριες δράσεις ήταν οι ακόλουθες:

- Σωματική και στοματική υγεία και υγιεινή χώρων καθώς και στοματολογικός έλεγχος για καρκίνο και συναφείς βλάβες
- Προληπτική ιατρική (για γονείς και κηδεμόνες)
- Παροχή πρώτων βοηθειών (για εκπαιδευτικούς)
- Πρόγραμμα πρόληψης εφηβική παραβατικότητας
- Πρόγραμμα προληπτικής ιατρικής ΑΣΠΡΑ ΔΟΝΤΙΑ σε συνεργασία με την 1^η ΥΠΕ

Κοινές δράσεις με επιστημονικούς φορείς, ομάδες πολιτών και ΜΚΟ

- Συνεργασία με τον Ελληνικό Σύλλογο Κλαμπ Οικογενειών με προβλήματα σχετιζόμενα με το αλκοόλ
- Ομάδα Νοητικής Ενδυνάμωσης με την Εταιρεία Alzheimer
- Προληπτικός έλεγχος θυρεοειδούς με την Ελληνική Εταιρεία Ενδοκρινολογίας
- Ψυχολογική υποστήριξη σε γυναίκες με καρκίνο του μαστού με το Ίδρυμα Έλλη Λαμπέτη
- Παραπομπή για διενέργεια μαστογραφιών δωρεάν σε άπορες/ανασφάλιστες γυναίκες
- Δωρεάν καρδιολογικός έλεγχος με την Ελληνική Καρδιολογική Εταιρεία
- Μαθήματα πρώτων βοηθειών σε 44 άτομα από την Ελληνική Ομάδα Έρευνας και Διάσωσης, με 29 επιπλέον άτομα να παρακολουθούν πρόγραμμα πρόληψης πτώσεων
- Φυσικοθεραπεία σε ασθενείς με νόσο Πάρκινσον με την ΜΚΟ «Επίκουρος Κίνηση»
- Προληπτικός έλεγχος οστεοπόρωσης από σύλλογο «πεταλούδα» σε 99 άτομα
- Διενέργεια 3.000 εμβολιασμών σε 1.628 παιδιά προσφύγων σε συνεργασία με τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και 970 εμβολιασμοί σε συνεργασία με το ΚΕΕΛΠΝΟ στο πλαίσιο του προγράμματος «ΦΙΛΟΣ»
- Συνεργασία με την ΜΚΟ «Υγεία για Όλους», για δωρεάν κλινική εξέταση από γυναικολόγο, παιδίατρο, καρδιολόγο, παθολόγο και εμβολισμό παιδιών στην 4η Δ.Κ., με στόχευση σε ειδικές ευπαθείς ομάδες (ανασφάλιστοι, Ρομά, άστεγοι). Επίσης ορθοπεδικός/μυοσκελετικός, παθολογικός/ενδοκρινολογικός έλεγχος παιδιών και καρδιολογικός έλεγχος ενηλίκων, test pap και μαστολογικός έλεγχος γυναικών

Παροχή υπηρεσιών από εκπαιδευτικούς οργανισμούς

Στο πλαίσιο τέλος συνεργασιών με εκπαιδευτικούς φορείς, έχει ξεκινήσει συνεργασία με το **Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος -DEREE College**, στο πλαίσιο της οποίας παρέχεται δωρεάν ψυχολογική υποστήριξη σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο σε ενήλικους κατοίκους του Δήμου της Αθήνας.

Παράλληλα, και μέσα από αντίστοιχη συνεργασία με το **ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ**, παρέχεται δωρεάν ψυχολογική υποστήριξη σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο σε ενήλικους κατοίκους του Δήμου της Αθήνας.

Δράσεις πρόληψης έχουν σχεδιασθεί σε μεγάλη κλίμακα και έχουν συμπεριληφθεί ως υπόέργο στο έργο «Συνδυασμένες υπηρεσίες υγείας και συμβουλευτικής για ευάλωτες ομάδες κατοίκων της Αθήνας» που αναμένεται να ενταχθεί στην ΟΧΕ/ΕΣΠΑ (βλ. Πίνακας 1). Προγραμματίζεται να υλοποιηθούν σε συνεργασία με την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Στον τομέα της καταπολέμησης του AIDS:

- Ο Δήμαρχος Γιώργος Καμίνης έχει συνυπογράψει το 2014 την Διακήρυξη των Παρισίων «Fast Track Cities: Ending the Aids Epidemic». Cities Achieving 90-90-90 Targets by 2020».
- Οργανώσαμε εξετάσεις HIV από την Θετική Φωνή στα Δημοτικά Ιατρεία από το 2015 με πιο πρόσφατη την διήμερη καμπάνια στο Δημοτικό Ιατρείο Πατησίων.
- Τον Δεκέμβριο του 2017 υπογράψαμε Μνημόνιο Συνεργασίας με το AIDS Healthcare Foundation (AHF), τον μεγαλύτερο παγκόσμιο μη κερδοσκοπικό οργανισμό στο πεδίο πρόληψης, εξέτασης, και θεραπείας HIV/AIDS, με σκοπό την ενίσχυση της πρόσβασης σε καινοτόμο εξέταση HIV, τη διασύνδεση με θεραπείες HIV/AIDS, καθώς και τη φροντίδα και υποστήριξη των ανθρώπων που ζουν με τον HIV/AIDS. Με βάση το καινοτόμο μοντέλο εξέτασης του AHF, προσφέρεται γρήγορη εξέταση HIV (rapid HIV test) στο Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Κυψέλης, (κάθε Δευτέρα και Πέμπτη χωρίς ραντεβού από τις 10:00 έως τις 15:00), δωρεάν και ανώνυμα με μία σταγόνα αίμα από το δάχτυλο. Για τα άτομα που έχουν αντιδρών αποτέλεσμα στο rapid test, διασφαλίζεται η διασύνδεσή τους με μονάδες ειδικών λοιμώξεων δημόσιων νοσοκομείων. Επίσης, στους εξεταζόμενους παρέχεται συμβουλευτική πριν και μετά την εξέταση, ενώ στο Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Κυψέλης παρέχονται και δωρεάν προφυλακτικά για όλους.
- Τον Δεκέμβριο του 2018 αναπτύξαμε **καμπάνια ευαισθητοποίησης για τη διάδοση του rapid test** στο Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Κυψέλης με τη δημιουργία επικοινωνιακού υλικού (αφίσα, σποτάκι) με σύνθημα «Νέα Σχέση?». Το σποτάκι προβλήθηκε από τη ΣΤΑΣΥ στις αποβάθρες των Μέσων Σταθερής Τροχιάς της Αθήνας ως κοινωνικό μήνυμα.
- Από τον Φεβρουάριο 2019, η συνεργασία με το AIDS Health Foundation επεκτάθηκε και σε άλλα Δημοτικά Ιατρεία.
- Ο δήμος έχει αναπτύξει σταθερή συνεργασία με την οργάνωση «Θετική Φωνή» στον τομέα της ευαισθητοποίησης για το AIDS/HIV.

Γ3: ΒΟΗΘΕΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Πολιτική – θεσμικό πλαίσιο

Το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» (ΒσΣ) έχει ως στόχο την παροχή οργανωμένης και συστηματικής φροντίδας στους ηλικιωμένους και στα άτομα με αναπηρίες για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους, να υποβοηθηθεί η αυτόνομη και αξιοπρεπής διαβίωσή τους και να υποστηριχθεί το οικογενειακό τους περιβάλλον. Παρέχονται υπηρεσίες συμβουλευτικής-ψυχοσυναισθηματικής στήριξης, νοσηλευτικής μέριμνας, φροντίδας του νοικοκυριού, βοήθεια στην ατομική υγιεινή, με επισκέψεις στα σπίτια των εξυπηρετούμενων. Το «Β.σ.Σ.» στελεχώνουν κοινωνικοί λειτουργοί, νοσηλευτές και οικιακοί βοηθοί, ενώ επιδιώκεται στενή συνεργασία με τοπικούς φορείς, μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 1997, το 2001 εντάχθηκε στο Γ' Κ.Π.Σ. και μετά στο ΕΣΠΑ 2007-13 μέχρι το 2011, οπότε συνεχίστηκε η χρηματοδότησή του με εθνικούς πόρους και με διαδοχικές παρατάσεις, οι οποίες εξασφάλιζαν την ανανέωση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου του προσωπικού.

Σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό, το «Βοήθεια στο Σπίτι» επρόκειτο να λήξει στις 31/12/2015 και να αντικατασταθεί από τα προγράμματα «Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων» και «Κατ' οίκον Κοινωνική Φροντίδα», το οποίο αργότερα μετονομάστηκε σε «Κατ' οίκον νοσηλεία»⁶³.

Σε επίπεδο κεντρικού κράτους, το πρόγραμμα «Κατ' οίκον φροντίδα Συνταξιούχων» ξεκίνησε το 2012⁶⁴, τα δε οικονομικά κριτήρια συμμετοχής σε αυτό προσαρμόστηκαν προς τα κάτω το 2016⁶⁵ από τον ΕΦΚΑ. Το πρόγραμμα συνεχίζεται ως σήμερα⁶⁶ και μαζί με άλλα παρόμοια προγράμματα, συνιστούν το ελληνικό σύστημα παροχών μακροχρόνιας φροντίδας.⁶⁷ Σε επίπεδο Δήμων, ως ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης λειτουργεί η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ Α.Ε.).

Το «Βοήθεια στο Σπίτι» χρηματοδοτείται πλέον από Εθνικούς Πόρους και μέσα από διαδοχικές παρατάσεις, με την τρέχουσα να ισχύει μέχρι 31/12/2019.⁶⁸ Σύμφωνα με το άρθρο 91 του Ν 4583/18-12-2018 (ΦΕΚ 212Α) **το πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι"** εντάσσεται σε οργανικές μονάδες των Ο.Τ.Α. α' βαθμού και στελεχώνεται με μόνιμο προσωπικό.

⁶³ http://voithiastospiti.blogspot.com/2015/08/blog-post_96.html

⁶⁴ http://www.ika.gr/gr/infopages/memos/EG_63_2012.pdf

⁶⁵ http://www.ika.gr/gr/infopages/memos/GEN_P15-21_1-8-2016.pdf

⁶⁶ <https://apps.ika.gr/eHomeCare/>

⁶⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1112&langId=el&intPageId=4570>

⁶⁸ άρθρο 153 ν. 4483/2017 - Απόφαση Δημάρχου Αθηναίων 372475/18-12-2017 (ΑΔΑ: 6ΖΔ5Ω6Μ-ΨΕΔ)

Δραστηριότητες – απολογισμός

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΗΔΙΚΑ,⁶⁹ τον Σεπτέμβριο 2018 στην Αττική καταβάλλονται 1.731.712 συντάξεις, από τις οποίες το 94,7% αφορά συντάξεις γήρατος, θανάτου ή για άλλη αιτία και το 5,3% συντάξεις αναπηρίας. Με βάση επίσης την απογραφή του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου φθάνει τα 664.046 άτομα, από τα οποία 164.241 είναι άνω των 60 ετών (24,7%). Συνεπώς το **ένα τέταρτο του πληθυσμού του Δήμου** εντάσσεται στην κατηγορία των **ηλικιωμένων / συνταξιούχων**, ενώ κατά την προηγούμενη απογραφή του 2001 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 22,4%.

Οι συνεχείς περικοπές των συντάξεων, η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση, η αύξηση της οικονομικής συμμετοχής των πολιτών στην ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη, ο περιορισμός των προνοιακών επιδομάτων έχουν επιδεινώσει δραματικά το βιοτικό επίπεδο των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες, ενώ οι επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής κρίσης στην σωματική και ψυχική τους υγεία είναι ιδιαίτερα δυσμενείς.

Στην πρώτη φάση το πρόγραμμα ξεκίνησε στις 01/06/1998 στις περιοχές Σεπόλια και Γκύζη. Ο αρχικός στόχος για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του ήταν η στελέχωσή από μια εξειδικευμένη και καλά οργανωμένη ομάδα 3-4 ατόμων σε κάθε δομή, που θα απαρτιζόταν από μια κοινωνική λειτουργό, μια νοσηλεύτρια και δύο οικογενειακές βοηθούς, με σκοπό την συστηματική φροντίδα και περίθαλψη ως ακολούθως:

- Η κοινωνική λειτουργός οργανώνει και συντονίζει το πρόγραμμα, εποπτεύει τους ωφελούμενους, έρχεται σε επαφή με συναρμόδιους φορείς & υπηρεσίες και παραπέμπει περιστατικά εκτός των υπηρεσιών του προγράμματος, παρέχει ψυχοκοινωνική στήριξη και επιλύει κοινωνικοπρονοιακά θέματα
- Η νοσηλεύτρια του προγράμματος προσφέρει πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας κατ' οίκον, κυρίως επισκέψεις για τη μέτρηση και καταγραφή των ζωτικών σημείων και συνταγογράφηση φαρμάκων καθώς και συνοδεία σε νοσοκομεία για τις προγραμματισμένες εξετάσεις των ηλικιωμένων.
- Η οικογενειακή βοηθός διεκπεραιώνει εξωτερικές εργασίες και μεριμνά για την προμήθεια ειδών άμεσης ανάγκης και την καθαριότητα του σπιτιού. Επιπλέον αλλά ιδιαίτερως σημαντική αρμοδιότητα των οικογενειακών βοηθών, είναι η συντροφιά που προσφέρουν στους ηλικιωμένους, αποδεικνύοντας έμπρακτα τον κοινωνικό χαρακτήρα του προγράμματος.

Το πρόγραμμα έτυχε τεράστιας απήχησης στην τοπική κοινωνία και λόγω της ιδιαίτερα επιτυχημένης πορείας του ανωτέρω 'πilotικού' προγράμματος, επεκτάθηκε από τον Ιούνιο του 2003 στις 7 Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου Αθηναίων, με εξασφαλισμένη χρηματοδότηση από το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.⁷⁰ Το 2011⁷¹ εγκρίθηκε η μετακίνηση των 23 στελεχών με σύμβαση Ι.Δ.Ο.Χ. που υλοποιούσαν το πρόγραμμα από την ΑΕΔΑ στον Δήμο Αθηναίων.

Με βάση το Ν 4583/2018, φορείς ΟΤΑ όπως ο Δήμος Αθηναίων δύνανται μέχρι την 31/01/2019 να υποβάλουν προς έγκριση στις οικείες Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

⁶⁹ <http://www.idika.gr/esepts-mhniaies-ek8eseis/57-uncategorised/592-esepts-mhniaies-ek8eseis-2018>

⁷⁰ ΦΕΚ.1127 Β' / 30.08.2001)

⁷¹ 808/2011 ΠΔΣ και 176051/15-09-2011 Απόφαση του Δημάρχου Αθηναίων

αποφάσεις τροποποίησης του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας τους και σύσταση οργανικών θέσεων μόνιμου προσωπικού των ιδίων κλάδων και κατηγοριών και του ίδιου αριθμού με τις θέσεις του προσωπικού που απασχολούσαν στο πλαίσιο του "Βοήθεια στο Σπίτι". Ο δήμος Αθηναίων ενέκρινε στο ΔΣ της 31/01/2019 την τροποποίηση του Οργανισμού ώστε να προχωρήσει απρόσκοπτα η διαδικασία αυτή για 14 θέσεις (2 θέσεις Π.Ε Κοινωνικών Λειτουργών, μια θέση Π.Ε Κοινωνιολόγων, 2 θέσεις Τ.Ε Κοινωνικών Λειτουργών, 5 θέσεις Δ.Ε Νοσηλευτών και 4 θέσεις Υ.Ε Οικογενειακών Βοηθών.

Στον Δήμο Αθηναίων το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» έχει ως στόχο την παροχή οργανωμένης και συστηματικής φροντίδας στους ηλικιωμένους και στα άτομα με αναπηρίες για να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους, να υποβοηθηθεί η αυτόνομη και αξιοπρεπής διαβίωση τους και να υποστηριχτεί το οικογενειακό τους περιβάλλον. Παρέχονται επίσης υπηρεσίες συμβουλευτικής, ψυχοσυναισθηματικής στήριξης, νοσηλευτικής μέριμνας, φροντίδας του νοικοκυριού και βοήθεια στην ατομική υγιεινή με επισκέψεις στα σπίτια των εξυπηρετούμενων. Το «Β.σ.Σ.» στελεχώνουν κοινωνικοί λειτουργοί, νοσηλευτές και οικογενειακοί βοηθοί, ενώ επιδιώκεται στενή συνεργασία με τοπικούς φορείς, μονάδες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και άλλες κοινωνικές υπηρεσίες. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες αποτυπώνονται στον πίνακα των ετών 2015-2017. Το 2018 εξυπηρετήθηκαν 279 άτομα με 6.725 επισκέψεις (στοιχεία ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ βλ. Πίνακα 5)

	ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2015	2016	2017
1	ΑΤΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ (ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ)	4.734	4.309	4.232
2	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ (ΑΤΟΜΑ)	665	766	892
3	ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ -ΣΥΝΟΔΕΙΑ (ΑΤΟΜΑ)	1.574	1.302	1.176
4	ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ (ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ)	4.610	3.502	4.061
5	ΑΤΟΜΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ (ΑΤΟΜΑ)	263	327	254
6	ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΠΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΟΗΘΟ (ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ)	5.355	3.452	3.097

Σήμερα, το πρόγραμμα «Β.σ.Σ.» βρίσκεται μπροστά σε μία τριπλή- δημογραφική και κοινωνικοοικονομική – πρόκληση:

- Αυξάνεται ο αριθμός των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρίες που αποτελούν τον πληθυσμό – στόχο του προγράμματος.
- Επιδεινώνεται το βιοτικό επίπεδο και η σωματική / ψυχική τους υγεία.
- Διαφοροποιούνται οι ανάγκες των ωφελουμένων, ειδικά στις αστικές περιοχές, σε σχέση με τους αρχικούς σχεδιασμούς.

ΕΡΓΟ Γ.3.1.Αναβάθμιση και επέκταση του προγράμματος “Βοήθεια στο σπίτι”

Στόχος: Αύξηση του αριθμού των ήδη υφιστάμενων μονάδων.

Αντικείμενο: Η λειτουργία 3 μονάδων «Β.σ.Σ.» σε κάθε Δημοτική Κοινότητα, με κάθε μονάδα να καλύπτει 30 άτομα περίπου, εφόσον είναι πλήρως στελεχωμένη

Η άμεση και ευθεία σύνδεση του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» με τις πολιτικές του κεντρικού κράτους σε συνδυασμό με τους θεσμικούς περιορισμούς της περιόδου, δεν επέτρεψαν στην Αυτοδιοίκηση να επιτύχει στόχους όπως η επέκταση παροχής υπηρεσιών με υποστήριξη από μεγαλύτερο αριθμό προσωπικού. Ως Δήμος Αθηναίων όμως και αξιοποιώντας κάθε δυνατή ευκαιρία, προχωρήσαμε σε επιμέρους ενέργειες οι οποίες αύξησαν την αποτελεσματικότητα και χρησιμότητα του προγράμματος, στο πλαίσιο πάντοτε των ανθρώπινων πόρων που είχαμε στη διάθεσή μας

Με στόχο να υποστηριχθούν οι ανάγκες των κατοίκων, τον Ιούλιο 2015, Απρίλιο 2017 και Νοέμβριο 2018 το πρόγραμμα ενισχύθηκε – στελεχώθηκε με προσωπικό και των τριών κατηγοριών (αναλόγως των ελλείψεων) από το προσωπικό του προγράμματος κοινωφελούς εργασίας. Σε κάθε περίπτωση όμως, αυτό αποτέλεσε μια καθαρά προσωρινή λύση. Εφόσον υπάρξει στο μέλλον η δυνατότητα ενίσχυσης του προσωπικού το «Βοήθεια στο Σπίτι» θα μπορέσει να δείξει τις πραγματικές του δυνατότητες προς όφελος των κατοίκων της πόλης.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ «ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ»

Το 2018 εφαρμόστηκε και στο πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι", η καταγραφή των εγγεγραμμένων στην ηλεκτρονική εφαρμογή «ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ», μια βάση ηλεκτρονικής καταγραφής ωφελούμενων και παρεχόμενων υπηρεσιών. Ως πρώτη ενέργεια καταχωρήθηκαν στην εξειδικευμένη πλατφόρμα όλα τα στοιχεία των ωφελούμενων. Παράλληλα, οι χειριστές της εφαρμογής παρακολούθησαν ειδικά εκπαιδευτικά σεμινάρια από εξειδικευμένη ομάδα, ενώ τους παρασχέθηκαν φορητοί ηλεκτρονικοί υπολογιστές. Με τον τρόπο αυτό:

- Τα στελέχη του Δήμου Αθηναίων απέκτησαν ή βελτίωσαν δεξιότητες στους Η/Υ με έμφαση στην εφαρμογή του «ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ», ενώ ο Δήμος αύξησε την υπολογιστική του υποδομή
- Υπάρχει πλέον πλήρης εικόνα των εγγεγραμμένων ωφελούμενων, κάτι που οδηγεί σε αναβαθμισμένη παροχή υπηρεσιών στο πλαίσιο του προγράμματος
- Η πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες μέσω του ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ πχ τα Ιατρεία είναι μεγαλύτερη.
- Ο προγραμματισμός μετακινήσεων των ωφελούμενων γίνεται πλέον σε βάθος χρόνου και χωρίς λάθη
- Οι πληροφορίες και τα στατιστικά στοιχεία λαμβάνονται σε πραγματικό χρόνο
- Οι δυνατότητες άλλων δημοτικών δομών και υπηρεσιών αξιοποιούνται πλέον πολλαπλασιαστικά και αποτελεσματικότερα, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη συνεργειών.

Γ4. ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ – ΛΕΣΧΕΣ ΦΙΛΙΑΣ

Πολιτικές – Γενικό Θεσμικό Πλαίσιο

Στην Ελλάδα η μέριμνα για την τρίτη ηλικία **ανήκει θεσμοθετημένα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση**, σύμφωνα με τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (Ν.3463/2006) άρθρο 75. Αυτό σημαίνει ότι η υλοποίηση κοινωνικών δράσεων είναι στη διακριτική ευχέρεια της κάθε δημοτικής αρχής, καθώς και ότι οι ΟΤΑ δεν αναπτύσσουν αναλογικά ομοιόμορφες κοινωνικές δράσεις, έτσι ώστε ο πληθυσμός να έχει ισότιμη πρόσβαση στις ωφέλειες των δράσεων αυτών.

Το Υπουργείο Υγείας από το 2015 εξαγγέλλει την Ανάπτυξη Εθνικού Πιλοτικού προγράμματος πρόληψης και Προαγωγής της Υγείας των ηλικιωμένων ατόμων με τον τίτλο “Ηπιόνη”. Πρόκειται για πιλοτικό πρόγραμμα εθνικής εμβέλειας και κάθε χρόνο έχει διαφορετικό θέμα. 2015: «Σακχαρώδης διαβήτης», 2016: «Πρόληψη της Οστεοπόρωσης και των Πτώσεων», το 2017: “Πρόληψη της άνοιας και έγκαιρη αντιμετώπιση των συνεπειών της” και το 2018 :“Προβλήματα καρκίνου του πεπτικού συστήματος”. Η εξαγγελία αυτή δεν περιέχει συγκεκριμένο πρόγραμμα, αλλά πρόκειται για μια προτροπή προς τους αρμόδιους φορείς να αναπτύξουν ενημερώσεις και δράσεις σχετικά με το εκάστοτε θέμα.

Τέλος περιγράφοντας το θεσμικό πλαίσιο για την τρίτη ηλικία στην χώρα μας, αξίζει να αναφερθεί ότι τον Δεκέμβριο του 2015 το Δίκτυο Υγείων Πόλεων Ε.Δ.Δ.Υ.Π. εξέδωσε **«Πρόταση Πολιτικής για τη Γ’ ηλικία, με βάση τις κατευθυντήριες οδηγίες του Π.Ο.Υ.»**. Η πρόταση αυτή τέθηκε σε γνώση όλων των Δήμων-μελών του δικτύου με την προτροπή να χαράξουν αντίστοιχες πολιτικές και να τις εφαρμόσουν. Αυτή η πρόταση πολιτικής, εκδόθηκε σε κείμενο μετά από τέσσερις συναντήσεις του δικτύου και αφού διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει ενιαία πολιτική για τη τρίτη ηλικία. Προτείνει μια ολιστική προσέγγιση με στόχο την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων και περιλαμβάνει προτάσεις παρεμβάσεων σε όλα τα επίπεδα: Πρόληψη και αγωγή υγείας σωματικής και ψυχικής -κοινωνική πολιτική (κοινωνική δικτύωση, ισότητα, διαγενεακή επικοινωνία, εθελοντισμός) - οικονομικό περιβάλλον -αστικό περιβάλλον (φιλικές προς τους ηλικιωμένους πόλεις) -μεταφορές -αθλητισμός - πολιτισμός ψυχαγωγία -νέες τεχνολογίες. Με αυτό το κείμενο επιδιώκεται να δοθεί στην πολιτική για την τρίτη ηλικία μία ευρύτητα ώστε να ξεπεράσει τα περιορισμένα όρια των υπαρχόντων ΚΑΠΗ.

Όσον αφορά στην τοπική αυτοδιοίκηση ο θεσμός των ΚΑΠΗ υιοθετήθηκε στη δεκαετία του 1980 με νομοθετική πρωτοβουλία και χρηματοδότηση του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας. Ο θεσμός εξελίχθηκε σταδιακά μέσω των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, αναπτύχθηκε και διευρύνθηκε σε όλη τη Ελλάδα. Τα ΚΑΠΗ (Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων) παρέχουν υπηρεσίες σε ηλικιωμένα άτομα, για την πρόληψη βιολογικών, ψυχολογικών και κοινωνικών προβλημάτων ώστε να παραμείνουν ισότιμα και ενεργά μέλη του κοινωνικού συνόλου. Στο ίδιο πλαίσιο, την ίδια εποχή, συγκεκριμένα το 1985, αλλά χωρίς την χρηματοδότηση του Υπουργείου Υγείας ο Δήμος Αθηναίων δημιούργησε τις Λέσχες Φιλίας.

Επίσης τα δημογραφικά δεδομένα υπογραμμίζουν την σπουδαιότητα της ανάπτυξης κοινωνικών πολιτικών για την τρίτη ηλικία, καθώς **ο αριθμός των ατόμων ηλικίας**

άνω των 60 αυξάνεται ταχύτερα από οποιαδήποτε άλλη ηλικιακή ομάδα, λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής και της υπογεννητικότητας (το ποσοστό γονιμότητας παραμένει κάτω από το ρυθμό φυσικής αντικατάστασης). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ο μόνιμος πληθυσμός του Δήμου φθάνει τα 664.046 άτομα, από τα οποία 164.241 είναι άνω των 60 ετών (24,7%). Συνεπώς το **ένα τέταρτο του πληθυσμού του Δήμου** εντάσσεται στην ομάδα της τρίτης ηλικίας, ενώ στην προηγούμενη απογραφή (2001) το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 22,4% και σύμφωνα με τις δημογραφικές προβλέψεις το 2060 το ποσοστό των ατόμων άνω των 60 θα προσεγγίσει το 30% και από αυτούς το 12% θα είναι άνω των 80.

Περιγραφή του Ειδικού Πλαισίου – Τρόπος Λειτουργίας Λεσχών Φιλίας Δήμου Αθηναίων

Από το καλοκαίρι του 2012 που δημιουργήθηκε η 25η Λέσχη Φιλίας μέχρι και σήμερα στο Δήμο Αθηναίων λειτουργούν 25 Λέσχες Φιλίας με εγγεγραμμένους στις 31-12-2018, 5.408 άτομα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ηλεκτρονικής εφαρμογής καταγραφής ωφελούμενων κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων με τον τίτλο “Νοιάζομαι”. Στο κάτωθι πίνακα φαίνονται οι Λέσχες Φιλίας ανά Δημοτικό Διαμέρισμα καθώς και ο αριθμός εγγεγραμμένων μελών (στοιχεία ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ).

A/A	Λέσχη Φιλίας	Δημοτική Κοινότητα	Εγγεγραμμένα Μέλη 31-12-2018
1	Αγίου Παύλου Μαμούρη 22 & Δύμης,	1ο	141
2	Κουκακίου Δράκου 26-28,	1ο	176
3	“Η Ανάληψη του Κυρίου» Χελντράιχ 15,	2ο	393
4	Νέου Κόσμου Σωστράτου 5,	2ο	191
5	Αγίου Αρτεμίου Μετεώρων 16 & Δαμάρεως,	2ο	203
6	Παγκρατίου Πρατίνου 12	2ο	268
7	Άνω Πετραλώνων Αιξωνέων & Μυρμιδόνων	3ο	182
8	Κάτω Πετραλώνων Αθηνοδώρου 61,	3ο	111
9	Βοτανικού Κοζάνης 4	3ο	122
10	Μεταξουργείο Γιατράκου 17 & Μεγ. Αλεξάνδρου	3ο	85
11	Ακαδημία Πλάτωνος Πλάτωνος 77-79 & Τριταίας	4ο	61
12	Κολωνού Θεσπρωτίας 4	4ο	214
13	Σεπολίων Γαλαξειδίου 4,	4ο	272
14	Κολοκυνθούς Αίμονος 9 & Άστρους	4ο	247
15	Κάτω Πατήσια Αρκολέων 12	4ο	72
16	Αγίου Ελευθερίου Αχαρνών 372	5ο	274
17	Γκράβας Ταυγέτου 62	5ο	500
18	Λαμπρινής Ιαλέμου 63	5ο	293
19	Κυψέλης Σκύρου & Καυκάσου,	6ο	161
20	Κυψέλης, Κίου 5	6ο	245
21	Αγίου Μελετίου Ξεναγόρα 6,	6ο	147

22	Πλατεία Αμερικής Τελέστου 4	6ο	110
23	Γκύζη Βαφειοχωρίου 8	7ο	316
24	Ελληνορώσων Αιμιλίας Δάφνη 14,	7ο	164
25	Πανόρμου Πανόρμου & Βαθέος 25	7ο	460
	ΣΥΝΟΛΟ		5.408

Όπως φαίνεται και στον ανωτέρω πίνακα οι 25 ΛΕ.ΦΙ. κατανέμονται ως εξής ανά δημοτική κοινότητα: 1η Δ.Κ. 2 Λέσχες Φιλίας, 2η, 3η, 6η Δ.Κ. από 4 ΛΕ.ΦΙ., 4η Δ.Κ. 5 ΛΕ.ΦΙ. και 5η και 7η Δ.Κ. από 3 Λέσχες Φιλίας. Εγγράφονται άτομα άνω των 60 ετών κάτοικοι ή δημότες του Δήμου Αθηναίων και καταβάλουν ετήσια συνδρομή (5€).

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του ισχύοντα Κανονισμού Λεσχών Φιλίας (ΑΔΣ 367/08-03-2018) ο σκοπός της ύπαρξης και λειτουργίας των Λεσχών Φιλίας είναι **να παρέχει στα άτομα άνω των 60:**

- Χώρο συνεύρεσης με στόχο την ανάπτυξη συντροφικότητας, ανθρώπινης επαφής, δημιουργικής αξιοποίησης του χρόνου.
- Επιμόρφωση, ενημέρωση, διοργάνωση– παρακολούθηση ψυχαγωγικών εκδηλώσεων και ενεργή συμμετοχή σε δημιουργικές δραστηριότητες και ομάδες.
- Πληροφόρηση σε ιατρικά θέματα, κοινωνικές παροχές και σε άλλα θέματα που άπτονται των ενδιαφερόντων των μελών.
- Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

Με τελικό σκοπό:

Την βελτίωση της σωματικής, κοινωνικής και ψυχικής υγείας των ατόμων τρίτης ηλικίας.

Την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των ηλικιωμένων, ιδιαίτερα των μοναχικών ατόμων.

Την ευαισθητοποίηση των ίδιων των ατόμων, στη **δημιουργία πνεύματος ανταποδοτικότητας και αλληλεγγύης** τόσο στις μεταξύ τους σχέσεις όσο και στις σχέσεις τους με το Δήμο.

Επισημαίνουμε ότι από το 2015 και μετά δίνεται μεγάλη σημασία στην **ενεργητική συμμετοχή των ίδιων των μελών στη λειτουργία των Λεσχών Φιλίας**, στη δραστηριοποίηση των Συμβουλίων των Λεσχών και στη προώθηση του εθελοντισμού στις δραστηριότητες τους: Η Λέσχη Φιλίας δεν αποτελεί μία κλασσική δημοτική υπηρεσία που παρέχει με το προσωπικό της συγκεκριμένες και προεπιλεγμένες υπηρεσίες. Η ενεργητική συμμετοχή των μελών τόσο στην λήψη αποφάσεων, όσο και στην εφαρμογή των προγραμμάτων που αφορούν τη λειτουργία της κάθε Λέσχης αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την μετατροπή τους σε ζωντανά κύτταρα κάθε γειτονιάς.

Στις 25 Λέσχες Φιλίας τα 5.408 μέλη απολαμβάνουν, εκτός από την κοινωνική συναναστροφή σε ένα οικείο χώρο που νιώθουν ασφαλείς και δραστήριοι:

- Νοσηλευτική φροντίδα μια φορά το μήνα: μετρήσεις αρτηριακής πίεσης, σακχάρου.
- Δωρεάν υπηρεσίες φυσιοθεραπείας σε 20 ΛΕΦΙ., κατά μέσο όρο 10 θεραπευτικές συνεδρίες ανά άτομο.
- Μαθήματα ήπιας γυμναστικής σε 19 ΛΕ.ΦΙ.

- Μαθήματα αυτοάμυνας σε 20 ΛΕ.ΦΙ.
- Συμμετοχή σε ομάδες Χορωδίας, Χορού, Ενδυνάμωσης της μνήμης, Εφημερίδας, Θεάτρου, Μαγειρικής, Κηπουρικής, Μουσικής, Χειροτεχνίας, Ζωγραφικής, Μπριτζ, Συμβουλευτικής, Διατροφής, Video Art, Γιόγκα, Σχέδιο μόδας κ.α..
- Συμμετοχή σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες και πολιτιστικά δρώμενα εντός και εκτός Λέσχης.
- Συμμετοχή σε ενημερωτικές ομιλίες και προγράμματα.
- Συμμετοχή μετρήσεις οστικής μάζας, σπειρομετρήσεις, ακουογράμματα.

Καλοκαιρινές διακοπές στις παιδικές εξοχές στον Άγιο Ανδρέα απολαμβάνουν τα άτομα της τρίτης ηλικίας δωρεάν για **24 ημέρες** όπως επίσης και φιλοξενία και προγράμματα και υπηρεσίες διαμορφωμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες της συγκεκριμένης ηλικίας. Πρόκειται για μια παροχή πολύ μεγάλης σημασίας που δεν παρέχεται από κανέναν άλλο δήμο ή φορέα της χώρας.

Οκτακόσια άτομα άνω των 60 ετών, κυρίως γυναίκες, απολαμβάνουν, για 3 εβδομάδες δωρεάν διαμονή, διατροφή, συντροφιά, δημιουργικές δραστηριότητες (χειροτεχνίες, γυμναστική, θέατρο, παραδοσιακούς χορούς), ομιλίες- ενημερώσεις και καθημερινές ψυχαγωγικές εκδηλώσεις (θέατρα, εκδηλώσεις με ζωντανή μουσική, βραδιές ταλέντων, παρουσία χορευτικών και θεατρικών παραστάσεων αποτέλεσμα των μαθημάτων που γίνονται εκεί.). Όλα αυτά σε φυσικό περιβάλλον ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, πολύ κοντά στην θάλασσα. Οι άνω των 60 ετών κάτοικοι του Δήμου Αθηναίων συμμετέχουν με πολύ μεγάλη ευχαρίστηση ενώ η θετική επίδραση στην ψυχική διάθεση, στη φυσική κατάσταση και στην υγεία τους είναι μεγάλη και μακροπρόθεσμη.

ΕΡΓΟ Γ.4.1 Αναβάθμιση και επέκταση των Λεσχών Φιλίας

Το έργο της αναβάθμισης των Λεσχών Φιλίας την πενταετία 2015-2019 υλοποιήθηκε σε αλλαγές σε τρία επίπεδα. Στο επίπεδο της θεσμικής, κτιριακής, υλικοτεχνικής αναβάθμισης, στην παροχή νέων υπηρεσιών και στην διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων για τα μέλη όλων των Λεσχών Φιλίας.

1. ΘΕΣΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ

Όσο αφορά την αναβάθμιση των Λεσχών Φιλίας σε **θεσμικό επίπεδο**, ξεκινώντας με κριτήριο ιεράρχησης την σημαντικότητα, αναφέρουμε ως πρώτη θεσμική μεταρρύθμιση την **επαναφορά του συντονισμού των Λεσχών Φιλίας σε επίπεδο οργανικής μονάδας τμήματος**. Πράγματι με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) (ΦΕΚ 3812/Β'/28-11-2016 συστάθηκε το **τμήμα Τρίτης Ηλικίας**, ενώ με τον προηγούμενο Ο.Ε.Υ. ο συντονισμός των Λεσχών Φιλίας ανήκε στο γραφείο τρίτης ηλικίας που ανήκε στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας (ΦΕΚ 58/Β/ 25-01-2012). Από τον Ιανουάριο του 2017, λοιπόν η ευθύνη 34 δομών, 85 υπαλλήλων και περίπου 6.000 ωφελούμενων πολιτών, ανήκει στο Τμήμα Τρίτης Ηλικίας, γεγονός που από τη μία συνέβαλε και συμβάλλει καθημερινά στην βελτίωση της λειτουργίας τους, την επίλυση προβλημάτων και την ανάπτυξη προγραμμάτων και από την άλλη αποδεικνύει το πόσο σημαντική θεωρήθηκε η τρίτη ηλικία και της προσδόθηκε οργανικά, η θέση και το επίπεδο που είχε αφαιρεθεί το 2012. Την ίδια περίοδο και στην ίδια λογική ανατέθηκε με απόφαση Δημάρχου η εποπτεία και ο συντονισμός Λεσχών Φιλίας σε εντεταλμένη Δημοτική Σύμβουλο την κα **Ελένη-**

Σπυριδούλα Ζαχαροπούλου (υπ' αριθμ. 364210/16-11-2016 Απόφαση Δημάρχου, από 16-11-2106 μέχρι 11-03-2017 και υπ' αριθμ. 72527/10-03-2017 από 12-03-2017 μέχρι και 31-08-2019).

Συνεχίζοντας τις θεσμικές αναβαθμίσεις σε αυτή την πενταετία από την μία, τον Ιανουάριο του 2015 εφαρμόστηκε ο καινούργιος πρωτοποριακός κανονισμός Λεσχών Φιλίας 1272/05-12-2013 Π.Δ.Σ. που έδωσε περισσότερες αρμοδιότητες και **δυνατότητες αυτοδιαχείρισης των Λεσχών Φιλίας** από τα Συμβούλια τους και καθιερώθηκαν τριμηνιαίες συναντήσεις εργασίας με τους Προέδρους και τους γραμματείς των Λεσχών Φιλίας. Από την άλλη, μετά από 2,5 χρόνια εφαρμογής του, ξεκίνησε η διαδικασία **τροποποίησής** του με στόχο την προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Από το Σεπτέμβριο του 2016 ξεκίνησαν οι συζητήσεις ανάμεσα στους 25 προέδρους και την αντιδήμαρχο και μετά από άπειρες συλλογικές διαδικασίες και την ενεργή συμμετοχή της εντεταλμένης Δημοτικής Συμβούλου, καταλήξαμε στον ισχύοντα **Κανονισμό Λεσχών Φιλίας** (ΑΔΣ 367/08-03-2018).

Οι βασικές αλλαγές αφορούν:

- την απλούστευση του τρόπου εγγραφής με στόχο την εξυπηρέτηση του πολίτη, την οριοθέτηση των ανανεώσεων εγγραφής μέσα στον Ιανουάριο κάθε έτους,
- την αποσαφήνιση των διοικητικών και εποπτικών εξουσιών των ΛΕ.ΦΙ. καθώς και του καθεστώτος των εκδρομών,
- την καθιέρωση υπογραφής Υ.Δ. για τη συμμετοχή με δική τους ευθύνη στις εκδρομές για νομική κατοχύρωση του Δήμου,
- την νομιμοποίηση των ομάδων εργασίας των μελών και της επέκτασης του ωραρίου λειτουργίας, δεδομένων των σημερινών συνθηκών (μεγάλη μείωση του προσωπικού του Δήμου).

Η τροποποίηση και η προσαρμογή στις νέες συνθήκες έχει ως μόνο στόχο την καλύτερη λειτουργία των ΛΕ.ΦΙ. και την παροχή βελτιωμένων υπηρεσιών στα μέλη. Ένα άλλο πολύ σημαντικό έργο στην κατεύθυνση της αναβάθμισης των Λεσχών Φιλίας είναι η **μεταστέγαση της Λέσχης Φιλίας Ακαδημίας Πλάτωνος**. Το καλοκαίρι του 2017, ολοκληρώνοντας μια διαδικασία που ξεκίνησε το 2013 η εν λόγω Λέσχη Φιλίας μεταφέρθηκε από μια πολύ μικρή αίθουσα σε όροφο σε ένα σύγχρονο, ευήλιο και ευάερο ισόγειο χώρο, που τηρεί όλες τις απαιτούμενες προδιαγραφές και προσφέρει ένα ελκυστικό χώρο, στους άνω των 60 κατοίκους της περιοχής.

Ένα σημαντικό έργο που συνέβαλε στην ουσιαστική αναβάθμιση των Λεσχών Φιλίας είναι η επίτευξη **ασύρματης-wifi και ενσύρματης πρόσβασης στο διαδίκτυο των 25 Λεσχών Φιλίας**. Αυτή η εξέλιξη σηματοδότησε, από το καλοκαίρι του 2016, μια νέα εποχή για τον θεσμό των Λεσχών Φιλίας και του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι», με κύρια χαρακτηριστικά: την γρηγορότερη και ποιοτικότερη **επικοινωνία** των αποκεντρωμένων δομών (25 ΛΕΦΙ + 9 ΒΣΣ) με αποτέλεσμα την καλύτερη λειτουργία τους, την πρόσβαση των μελών στην πληροφόρηση και τέλος επέτρεψε την λειτουργία προγραμμάτων εξοικείωσης των μελών με την σύγχρονη τεχνολογία της επικοινωνίας, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την χρήση τάμπλετ και κινητών.

Επίσης επιτεύχθηκε η ηλεκτρονική καταγραφή όλων των εγγεγραμμένων μελών στην εφαρμογή “**ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ**”. **Για πρώτη φορά όλα τα μέλη και των 25 Λεσχών Φιλίας καταγράφηκαν σε μία ηλεκτρονική βάση**. Καλύτερη οργάνωση, έλεγχος

διπλοεγγεγραμμένων μελών, εκσυγχρονισμός της λειτουργίας του θεσμού.

Μέσα στο 2018 έγιναν οι διαδικασίες για την **προμήθεια ηλεκτρικού εξοπλισμού 7.000 ευρώ** (τηλεοράσεις, κλιματιστικά, πλυντήρια πιάτων, ψυγεία, ηλεκτρικές σκούπες, ηλεκτρική κουζίνα) για την ανανέωση και αντικατάσταση του εξοπλισμού και των 25 ΛΕ.ΦΙ., μετά από καταγραφή των αναγκών. Οι διαδικασίες ολοκληρώθηκαν και μέσα στον Ιανουάριο του 2019 θα τοποθετηθούν τα προϊόντα.

Βέβαια μεγαλύτερου βεληνεκούς **αναβάθμιση των κτιριακών υποδομών των Λεσχών Φιλίας** μπορεί να γίνει αξιοποιώντας την εγκεκριμένη Ο.Χ.Ε. (Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση) στο πλαίσιο της αναβάθμισης κοινωνικών υποδομών, ΕΣΠΑ 2014-2020. Συγκεκριμένα με το υπ' αριθμ. 255090/12-10-2018 έγγραφο μας ζητάμε από την Διεύθυνση Κτιριακών Έργων, μελέτες ανακαίνισης των ιδιόκτητων Λεσχών Φιλίας για να γίνει η καταγραφή αναγκών και να ενταχθούν στην εν λόγω χρηματοδότηση.

Αυτό που δεν πραγματοποιήθηκε είναι η επέκταση των Λεσχών Φιλίας. Από το 2015 έχουν ξεκινήσει οι διαδικασίες για την **δημιουργία τριών νέων Λεσχών Φιλίας** σε τρεις περιοχές της Αθήνας που δεν υπάρχει Λέσχη Φιλίας, στα Εξάρχεια την Άνω Κυψέλη και τη Ριζούπολη. Δυστυχώς και οι τρεις διαγωνισμοί μίσθωσης κτιρίων κατέληξαν άγονοι. Το 2018 έγινε μια τελευταία προσπάθεια μείωσης των τεχνικών προδιαγραφών. Αλλά ούτε σε αυτό το διαγωνισμό κατατέθηκαν προτάσεις από ιδιοκτήτες για την μίσθωση κτιρίων στον Δήμο Αθηναίων. Δόθηκε μεγάλη προτεραιότητα στην εύρεση κτιρίου για τη δημιουργία Λέσχης στα Εξάρχεια, αλλά όλες οι προσπάθειες ήταν άκαρπες μέχρι στιγμής.

Τέλος λόγω την μεγάλη μείωση προσωπικού χωρίς αντικαταστάσεις, αντιμετώπισε εν μέρει ο Δήμος με την **αξιοποίηση των προγραμμάτων Προώθησης της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων Κοινωνικού Χαρακτήρα του ΟΑΕΔ**. Συγκεκριμένα προσωπικό καθαριότητας, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, φυσικοθεραπευτές και νοσηλευτικό προσωπικό επεκτείνουν τις προσφερόμενες υπηρεσίες σε περισσότερες Λέσχες. Ανταποκριθήκαμε σε τρεις προσκλήσεις του ΟΑΕΔ τον Ιούλιο του 2015 για πέντε μήνες, τον Απρίλιο του 2017 για 8 μήνες και τον Νοέμβριο του 2018 για οκτώ μήνες

2. ΕΡΕΥΝΑ ΑΝΑΓΚΩΝ

Οι Λέσχες Φιλίας του Δήμου Αθηναίων μέσα σε αυτή την πενταετία συμμετείχαν σε **δύο έρευνες αναγκών**, πρόκειται για μια συνεργασία με τους **Συμμάχους Υγείας** και για το **Ευρωπαϊκό Έργο City4Age**. Αναλυτικότερα:

Ο Δήμος Αθηναίων και οι Λέσχες Φιλίας συμμετέχουν στο ανταγωνιστικό κοινοτικό πρόγραμμα **city4age**. Πρόκειται για ένα πιλοτικό πρόγραμμα διερεύνησης αναγκών συμμετέχουν δύο εικοσαμελείς ομάδες ηλικιωμένων μελών (από δύο διαφορετικές Λέσχες Φιλίας). Με τη χρήση έξυπνων τηλεφώνων καταγράφουν τη συμμετοχή τους και την ενεργοποίηση τους στα προγράμματα της Λέσχης Φιλίας στην οποία είναι μέλη. Στόχος είναι η εξοικείωση των ηλικιωμένων με τις νέες τεχνολογίες και η καταγραφή αναγκών και προτιμήσεων σε σχέση με τη συμμετοχή στους στις συγκεκριμένες δομές.

Αντικείμενο του έργου είναι η προσαρμογή των πόλεων σε μια πιο φιλική διάσταση για την τρίτη ηλικία με την χρήση Τ.Π.Ε. (Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας) (ΔΑΕΜ, 2016). Πρόκειται για μια προσπάθεια έγκαιρης πρόβλεψης κινδύνων του εξωτερικού περιβάλλοντος με στόχο την διευκόλυνση των ηλικιωμένων ώστε να παραμένουν κοινωνικά ενεργοί και δραστήριοι.

Οι Σύμμαχοι Υγείας είναι ένα εθελοντικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Αθηνών με το οποίο έχει υπογραφεί προγραμματική συμφωνία με τον Δήμο Αθηναίων. Πρόκειται για εθελοντές φοιτητές που παρέχουν δωρεάν ιατροψυχοκοινωνικές υπηρεσίες στις κοινωνικές δομές του Δήμου Αθηναίων. Στο πλαίσιο της προγραμματικής συμφωνίας, βρίσκεται σε εξέλιξη το πρόγραμμα «**Υγιής Γήρανση**» το οποίο εφαρμόζεται στις Λέσχες Φιλίας του Δήμου Αθηναίων. Σε πρώτη φάση διεξήχθη έρευνα εκτίμησης αναγκών των μελών των Λεσχών Φιλίας και με βάση τα αποτελέσματα πραγματοποιήθηκαν κύκλοι ομιλιών σε θέματα υγείας με σκοπό να ενημερωθούν τα μέλη και να αναπτύξουν συμπεριφορές που θα προλάβουν την κακή εξέλιξη της υγείας τους.

Η έρευνα εκτίμησης αναγκών διεξήχθη από τους επιστημονικούς συνεργάτες του Κέντρου μελετών υπηρεσιών υγείας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών σε 231 μέλη 12 ΛΕ.ΦΙ. άνδρες και γυναίκες, κατοίκους του Δήμου Αθηναίων άνω των 60 ετών, με κλειστό ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 42 ερωτήσεις κλειστές και ανοικτές καταναμημένες στις εξής θεματολογίες: Δημογραφικά στοιχεία, Ποιότητα ζωής, Διατροφή, Φυσική άσκηση, Κάπνισμα, Νοσηρότητα, Χρήση υπηρεσιών υγείας, Φάρμακα. Η έρευνα διεξήχθη από 20 Απριλίου 2015 έως 3 Ιουνίου 2015. Η ανάλυση των αρχικών δεδομένων της έρευνας έγινε με χρήση του SPSS και προέκυψαν τα πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Ένα από τα σημαντικότερα αποτελέσματα είναι ότι αν και αυτή η έρευνα αφορά στην εκτίμηση των αναγκών των μελών, **είναι σαφές ότι οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι θεωρούν ότι η συμμετοχή τους στις Λέσχες Φιλίας έχει θετικά αποτελέσματα στη σωματική και ψυχική τους υγεία.**

Η δράση των «**Συμμάχων Υγείας**» συνεχίζεται μέχρι και σήμερα, επικεντρωμένη στην παρούσα χρονική περίοδο στις Λέσχες Φιλίας της περιοχής Πατησίων σε συνεργασία με το **Πολυδύναμο Δημοτικό Ιατρείο Πατησίων**.

3. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Προκειμένου να αναπτυχθούν οι Λέσχες Φιλίας καθιερώθηκε η **παροχή νέου τύπου υπηρεσιών**. Αυτό έγινε με την αξιοποίηση εθελοντών – μελών που αφιερώνουν χρόνο και συντονίζουν τις ομάδες των ομοτίμων τους. Με αυτό το τρόπο έχουμε μέλη συντονιστές χορωδιών, θεατρικών εργαστηρίων, φιλολογικών συναντήσεων και μαθημάτων χειροτεχνίας. Επίσης αξιοποιούνται μόνιμοι υπάλληλοι του Δήμου Αθηναίων (θεατρολόγος, διδάσκαλος χορού) και τέλος αναπτύσσονται συνεργασίες με φορείς που αναπτύσσουν δραστηριότητες στο τομέα παροχής υπηρεσιών στην Τρίτη Ηλικία.

Υπηρεσία 1: Παροχή συμβουλευτικής σε άτομα και ομάδες από Ψυχολόγο – μόνιμη Υπάλληλο του τμήματος

Από τον Οκτώβριο του 2016 μόνιμη υπάλληλος του τμήματος προσφέρει υπηρεσίες συμβουλευτικής σε άτομα και ομάδες. Εκ περιτροπής 6 Λέσχες Φιλίας ανά εξάμηνο. Έργο που πραγματικά συμβάλλει στην βελτίωση της καθημερινότητας των ηλικιωμένων μελών και στη καλύτερη λειτουργία της εκάστοτε Λέσχης Φιλίας.

Υπηρεσία 2: Πραγματοποίηση θεατρικών εργαστηρίων και στις 25 Λέσχες Φιλίας

Από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2015, σε συνεργασία με την εταιρία ΜΕΓΑ πραγματοποιήθηκαν αποκλειστικά και μόνο για τα μέλη των 25 Λεσχών Φιλίας βιωματικά θεατρικά εργαστήρια, ξεχωριστά σε κάθε Λέσχη Φιλίας με θέμα: «Ελληνικός Κινηματογράφος». Στόχος των εργαστηρίων ο οποίος και επιτεύχθηκε ήταν: - εξάσκηση της μνήμης -καλλιέργεια ικανοτήτων έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων με πολλαπλά μέσα (ανάλυση, σύνθεση, κριτική, φαντασία, δημιουργικότητα, εφευρετικότητα) -εξοικείωση με την ομαδική εργασία και απασχόληση με κάτι ενδιαφέρον -ανακάλυψη νέων ταλέντων και χαρισμάτων - ενίσχυση της αυτοέκφρασης, δίνοντας φωνή στο συναίσθημα -κοινωνικοποίηση, δίνοντας παράλληλα χαρά στην καθημερινότητά τους. Στα εργαστήρια συμμετείχαν πάνω από 300 ηλικιωμένοι και κορυφώθηκαν μέσα από 25 διαφορετικές θεατρικές παραστάσεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με ιδιαίτερη επιτυχία. Πρωταγωνιστές ήταν οι ίδιοι οι ηλικιωμένοι, τόσο στους ρόλους όσο και στην οργάνωση και επιμέλεια των παραστάσεων, τις οποίες παρακολούθησε πλήθος κόσμος.

Υπηρεσία 3: Λειτουργία θεατρικών ομάδων από μόνιμη υπάλληλο του τμήματος

Από τον Οκτώβριο του 2016, μόνιμη υπάλληλος του τμήματος εκπαιδεύει τους ηλικιωμένους σε θεατρικές τεχνικές, λειτουργεί θεατρική ομάδα από τα μέλη των Λεσχών Φιλίας και παρουσιάζουν παραστάσεις. Σύμφωνα με την συντονίστρια της θεατρικής ομάδας η συμμετοχή των ηλικιωμένων σε αυτήν την ομάδα, βελτιώνει την σωματική και ψυχική τους υγεία καθώς ο λόγος ενισχύει την μνήμη, η κίνηση ενεργοποιεί ορμόνες και βελτιώνει την ψυχική κατάσταση.

Οι ηλικιωμένοι ξεκινούν όλοι πολύ διστακτικά, καθώς φοβούνται το καινούργιο και νιώθουν ανασφαλείς απέναντι στην έκθεση. Κατά τη διάρκεια των μαθημάτων νιώθουν πολύ καλύτερα, ξεχνάνε τα καθημερινά προβλήματα και έχουν στόχο και κίνητρο να φωτίζει τις μέρες τους: την παράσταση. Κάθε μικρή επιτυχία τονώνει την αυτοεκτίμησή τους. Όταν η παράσταση πραγματοποιηθεί και εκείνοι νιώσουν ότι τα

κατάφεραν, το συναίσθημα που νιώθουν είναι ευτυχία. Η συμμετοχή τους στην θεατρική ομάδα, προσφέρει χαρά στα ηλικιωμένα άτομα, τους βγάζει από το τέλμα της καθημερινότητας και η επιτυχία σε κάτι που αρχικά φοβόντουσαν τους κάνει πιο δυνατούς. Επίσης καλλιεργείται το αίσθημα της ομάδας και δημιουργείται συλλογικό πνεύμα. Αυτές είναι οι απόψεις της συντονίστριας της θεατρικής ομάδας μετά από δέκα επιτυχημένες παραστάσεις. Δείκτες επιτυχίας είναι η μετακίνηση των ηλικιωμένων σε άλλη Λέσχη Φιλίας για την συμμετοχή στην ομάδα, η επιθυμία τους να πραγματοποιούνται συναντήσεις και το καλοκαίρι και η πραγματοποίηση μαθήματος την Μεγάλη Πέμπτη. Η επιθυμία για συμμετοχή επιβεβαιώνει, ότι οι ίδιοι βιώνουν και εκτιμούν τις θετικές επιδράσεις που αναλύονται παραπάνω.

Υπηρεσία 4: Διαγενεακή Δραστηριότητα

Από τον Δεκέμβριο του 2016 έως και το Μάιο του 2017 υλοποιήθηκε σε 5 Λέσχες Φιλίας του δήμου Αθηναίων και συγκεκριμένα με την συμμετοχή 50 ηλικιωμένων και 15 νέων, η διαγενεακή καλλιτεχνική δραστηριότητα **Our Grand Voice**. Οι ηλικιωμένοι, με την καθοδήγηση ειδικών (δραματοθεραπευτής, μουσικός, χορογράφος, σκηνογράφος και σκηνοθέτης) ασκήθηκαν για 4 μήνες σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες αναπτύσσοντας τα συναισθήματα και τη φαντασία τους μέσα και από διαγενεακές σχέσεις. Το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το Κοινωνικό Ίδρυμα Σ. Λάτση. Μία φορά την εβδομάδα επί τέσσερις μήνες ασκήθηκαν στην πρόζα, το τραγούδι, το χορό, την κατασκευή κουστουμιών και παρουσίασαν μια παράσταση “Μυθολογικός κόσμος”. Εμπειρία ζωντανέματος και ξανανιώματος την περιέγραψαν όσοι συμμετείχαν. Ο σκοπός του εγχειρήματος δεν ήταν η παράσταση καθ’ αυτή, αλλά να δώσει φωνή στα ηλικιωμένα άτομα που είναι αποκλεισμένα, ειδικά στη χώρα μας, από τις περισσότερες δραστηριότητες που για τους νέους θεωρούνται δεδομένες.

Υπηρεσία 5: Εξοικείωση των ηλικιωμένων με τις Τ.Π.Ε.

Στη δεύτερη φάση του Grand Voice με τίτλο “the happiness campaign” και με στόχο την εξοικείωση των ηλικιωμένων με τις Τεχνολογίες Πληροφορίας & Επικοινωνίας, σε 2 Λέσχες Φιλίας περίπου 40 ηλικιωμένοι εκπαιδεύθηκαν στη χρήση του Google, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, έμαθαν να τραβούν και να μεταφορτώνουν φωτογραφίες και βίντεο, να χρησιμοποιούν hash tag και τα emoticons. Χρηματοδότηση ιδρύματος Κοινωνικού Ίδρυματος Ιωάννη Σ.Λάτση. Πρόκειται για ένα πιλοτικό πρόγραμμα με εξαιρετικά αποτελέσματα που πραγματικά αξίζει να εφαρμοστεί σε όλους τους ηλικιωμένους της Αθήνας. Η συμπεριφορά των ατόμων που συμμετείχαν, πραγματικά αποδεικνύει ότι η **εξοικείωση των ηλικιωμένων με τις Τ.Π.Ε. συμβάλλει εξαιρετικά στο να ζήσουν μια πιο ανεξάρτητη και υγιή ζωή** (κοινωνικά δίκτυα, πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, επαφή με φίλους). Όπως επίσης ότι υπάρχει ισχυρή σχέση μεταξύ της μάθησης και της καλύτερης υγείας, ιδίως στους ηλικιωμένους. Η έννοια της δια βίου μάθησης δεν είναι μια διαδικασία που έχει σαν στόχο την απόκτηση προσόντων που σχετίζονται με την απασχόληση, αλλά τη μάθηση καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής με στόχο την ευημερία και την απόλαυση. Ακόμη ακόμη η συμμετοχή σε μαθήματα ενηλίκων μπορεί να αποτελέσει πηγή και απαρχή για συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες και μεγαλύτερα κοινωνικά δίκτυα.

Υπηρεσία 6: Μαθήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και αγγλικών

Υλοποιούνται πιλοτικά σε μια Λέσχη Φιλίας σε συνεργασία με τη ΣΥΝεργώ και την χρηματοδότηση του Κοινοφελούς Ιδρύματος ΤΙΜΑ. Στόχος του προγράμματος είναι τα άτομα που συνταξιοδοτούνται να εξακολουθήσουν να αποτελούν ενεργά μέλη της κοινωνίας. Η εθελοντική προσφορά και η Δια βίου μάθηση θα χρησιμοποιηθούν, για να εμπλουτίσουν τις ατομικές δεξιότητες των ηλικιωμένων και να τους καταστήσουν ικανούς για προσφορά στο κοινωνικό σύνολο.

Ο Δήμος Αθηναίων συμμετέχει επίσης, από τον Δεκέμβριο του 2018, στο **“Όλοι μαζί Μπορούμε και στη γνώση”** στη δράση **“εκμάθηση διαχείρισης ηλεκτρονικών υπολογιστών σε άτομα τρίτης ηλικίας”**. Το **“όλοι μαζί μπορούμε”** με το Διεθνές Ινστιτούτο Κυβερνοασφάλειας και την εκπαιδευτική αρωγή του ΙΕΚ ΑΚΜΗ και του Μητροπολιτικού Κολλεγίου προσφέρουν τη δυνατότητα σε άτομα τρίτης ηλικίας, να εκπαιδευτούν δωρεάν στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και ασφαλούς πλοήγησης στο διαδίκτυο. Οι εκπαιδευτικοί κύκλοι είναι μηνιαίοι και περιλαμβάνουν 2 ώρες την εβδομάδα, ενώ για τη διδασκαλία των συμμετεχόντων υπάρχει εξειδικευμένο προσωπικό μαζί με τους αντίστοιχους υπολογιστές. Στο Δήμο Αθηναίων πραγματοποιείται στο κτίριο της οδού Λέλας Καραγιάννη 1 και αφορά 10 άτομα σε κάθε εκπαιδευτικό κύκλο.

Υπηρεσία 7: Πρόληψη άνοιας

Όσον αφορά στην πρόληψη της άνοιας ο Δήμος Αθηναίων έχει συνεργασία και προσφέρει υπηρεσίες στους δημότες του με τους δυο μεγάλους ειδικευμένους φορείς την **Εταιρεία Νόσου Alzheimer** και **συναφών διαταραχών** και την **Ψυχογηριακή Εταιρεία “Ο ΝΕΣΤΩΡ”**.

Συγκεκριμένα στις 24 Φεβρουαρίου 2017 **ανανεώθηκε το μνημόνιο συνεργασίας με την Εταιρεία Νόσου Alzheimer και συναφών διαταραχών**. Πρόκειται για συνέχιση της συνεργασίας, την παραχώρηση αίθουσας στη ΛΕΦΙ Πανόρμου (060301/20-03-2009 μνημόνιο) για την λειτουργία Κέντρου Ημέρας, με ευνοϊκότερου όρους για τα μέλη των Λεσχών Φιλίας του Δήμου Αθηναίων, την λειτουργία ομάδων ενδυνάμωσης μνήμης σε όλες τις Λέσχες Φιλίας και την κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση των μελών στο Κέντρο Ημέρας.

Στις 11/10/2017 πραγματοποιήθηκε Ημερίδα της Ελληνικής Γεροντολογικής και Γηριατρικής Εταιρείας με τη συνεργασία της Δ/σης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας του Δήμου Αθηναίων με θέμα **«Πρόληψη και προαγωγή της Υγείας των Ηλικιωμένων»**, όπου παρουσιάστηκαν στους συμμετέχοντες οι παρεχόμενες υπηρεσίες του Δήμου προς τα άτομα τρίτης ηλικίας μέσω των ΛΕ.ΦΙ., που όντως αποτελούν παράγοντα πρόληψης και προαγωγής της υγείας των ατόμων αυτών.

Στη συνέχεια ο Δήμος Αθηναίων στις 4 Απριλίου 2018 υπέγραψε **Μνημόνιο Συνεργασίας με την Ελληνική Γεροντολογική Γηριατρική Εταιρεία και την Ψυχογηριακή Εταιρεία “Ο ΝΕΣΤΩΡ”**. Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας από τις 17-04-2018 λειτουργεί **Ιατρείο Μνήμης στη Λέσχη Φιλίας Κουκακίου** και κάθε Τρίτη για δύο χρόνια. Η δράση απευθύνεται στον γενικό πληθυσμό και έχει στόχο την πρόληψη της άνοιας. Επίσης λειτουργούν ομάδες νοητικής ενδυνάμωσης, Καφέ «παλαιών αναμνήσεων», Café φροντιστών, διαγενεϊκά προγράμματα και άλλες

δράσεις με στόχο την προσφορά υπηρεσιών σε ασθενείς με άνοια και τους φροντιστές τους και την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την άνοια και τη μείωση του στίγματος της νόσου. Η συνεργασία και το όλο πρόγραμμα κινείται στο πλαίσιο της κοινής Ευρωπαϊκής δράσης (**Joint Action-DEM2**) για την ανάπτυξη των Φιλικών προς την Άνοια Κοινοτήτων (**WP7 Dementia Friendly Communities**).

Επίσης ο Δήμος Αθηναίων διά της Εντεταλμένης Δημοτικής Συμβούλου συμμετείχε στις 22/6/2018 στην διημερίδα του **Ε.Κ.Δ.Δ.Α.** με τίτλο «**Κοινωνίες και πόλεις φιλικές προς την Τρίτη ηλικία**», και συγκεκριμένα στη συζήτηση «**Ο ρόλος των Δήμων αναφορικά με την Τρίτη ηλικία**» όπου παρουσιάστηκαν στους συμμετέχοντες οι παρεχόμενες από τον Δήμο υπηρεσίες προς τα άτομα τρίτης ηλικίας μέσω των Λεσχών Φιλίας.

Στα πλαίσια του προγράμματος «**Πόλεις φιλικές προς την άνοια**» πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2018 από την **Εταιρεία Νόσου Alzheimer και συναφών διαταραχών, εκπαίδευση των υπαλλήλων των ΚΕΠ** του Δήμου για εξυπηρέτηση και διευκόλυνση των ατόμων που πάσχουν από την νόσο.

Στις 25/9/2018 πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία της **Δ/σης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας** του Δήμου με την **Ψυχογηριατρική Εταιρεία «Ο ΝΕΣΤΩΡ»** **Ημερίδα Ενημερωτική για την Άνοια**, όπου παρουσιάστηκαν στους συμμετέχοντες οι σχετικές δράσεις του Δήμου.

Ακόμα στις 8/12/2018 ο Δήμος Αθηναίων διά της Αντιδημάρχου και της Εντεταλμένης Δημοτικής Συμβούλου έλαβε μέρος στην Ημερίδα που διοργανώθηκε από την **Εταιρεία ALZHEIMER** Αθηνών με τίτλο «**Ψυχοκοινωνικές παρεμβάσεις για άτομα με άνοια και τους φροντιστές τους**» όπου και εκεί παρουσιάστηκαν στους συμμετέχοντες οι παρεχόμενες από τον Δήμο σχετικές υπηρεσίες προς τα άτομα τρίτης ηλικίας.

Υπηρεσία 8: Ψυχολογική έρευνα και κοινωνική υποστήριξη

Σε συνεργασία με ψυχολόγους από το **Αμερικανικό Κολλέγιο DEREΕ** παρέχεται εδώ και 2 χρόνια περίπου ψυχολογική έρευνα-υποστήριξη σε μέλη των ΛΕ.ΦΙ. κατά ομάδες 10 ατόμων, εντός των ΛΕ.ΦΙ., δράση η οποία συνεχίζεται μέχρι και σήμερα (Πρόγραμμα «**Από Καρδιάς**»).

Επίσης η **ΜΕΓΑ Προϊόντα Ατομικής Υγιεινής Α.Ε.** διοργάνωσε Ψυχαγωγική εκδήλωση αποκλειστικά για τα μέλη των Λεσχών Φιλίας του Δήμου Αθηναίων, την Τρίτη 09-06-2015, στην Τεχνόπολη Δήμου Αθηναίων με δωρεάν μεταφορά και γεύματος σε 800 μέλη των 25 Λεσχών Φιλίας

Υπηρεσία 9: Υπηρεσίες δωρεάν πολιτισμού και αθλητισμού από το ΟΠΑΝΔΑ.

Μετά την σύστασή του το 2012 ο **Οργανισμός Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας του Δήμου Αθηναίων (ΟΠΑΝΔΑ)**, εκτός από τις προσφερόμενες δωρεάν υπηρεσίες πολιτισμού και αθλητισμού σε πολιτιστικούς χώρους που αφορούν όλους τους δημότες, έχει προχωρήσει σε μια πρωτοποριακή δράση, δηλ. στην πραγματοποίηση συναυλιών από τα μουσικά του σύνολα **εντός των Λεσχών Φιλίας**, για την ψυχαγωγία των μελών.

Επίσης πρόσφατα με την έναρξη αξιοποίησης από τον ΟΠΑΝΔΑ του **Θεάτρου ΟΛΥΜΠΙΑ** (πρώην Λυρικής Σκηνης οδού Ακαδημίας) τα εισιτήρια για άτομα άνω των 65 ετών βρίσκονται στο χαμηλότερο επίπεδο των 5 Ευρώ και παρέχεται δωρεάν πρόσβαση στις πρόβες τζενεράλε για όλα τα μέλη των Λεσχών Φιλίας. Μια άλλη πρόσφατη και πολύ σημαντική παροχή του **ΟΠΑΝΔΑ** είναι η **δωρεάν συμμετοχή στα Δημοτικά Γυμναστήρια των συνταξιούχων ηλικίας άνω των 65 ετών.**

Υπηρεσία 10: Γνωριμία με το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης

Η επαφή με την τέχνη και τον πολιτισμό έχει θετικές συνέπειες στην ψυχική υγεία και την ευεξία των ατόμων τρίτης ηλικίας. Από τον Φεβρουάριο έως των Δεκέμβριο του 2016, 1.500 μέλη των Λεσχών Φιλίας επισκέφθηκαν και ξεναγήθηκαν στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Το πρόγραμμα ονομάστηκε «Σοφή Παρέα στο Μουσείο» χρηματοδοτήθηκε από το Κοινωνικό Ίδρυμα ΤΙΜΑ και πραγματοποιήθηκε από το **Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης** σε συνεργασία με το Δήμο Αθηναίων.

Στόχος του προγράμματος είναι μέσω της επαφής με την τέχνη να βελτιωθεί η καθημερινότητα των μελών των Λεσχών Φιλίας και να καλλιεργηθεί μια μόνιμη σχέση με τον πολιτισμό τα μουσεία και τις τέχνες. Η επίσκεψη για κάθε Λέσχη περιλαμβάνει δωρεάν μεταφορά από και προς τη Λέσχη, δωρεάν ξενάγηση από αρχαιολόγο του Μουσείου στις μόνιμες συλλογές του και δυνατότητα επίσκεψης στους υπόλοιπους ορόφους του Μουσείου.

Με στόχο την καλύτερη φιλοξενία ατόμων τρίτης ηλικίας το Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης πραγματοποίησε επίσης μια σειρά από αλλαγές στο κτίριο και στον εξοπλισμό του. Παράλληλα, στο πλαίσιο της δωρεάς του Κοινωνικού Ίδρυματος ΤΙΜΑ, οργανώθηκε βιωματική εκπαίδευση του προσωπικού του Μουσείου, έτσι ώστε να μπορεί να φιλοξενήσει με τον καλύτερο τρόπο την ευαίσθητη αυτή κοινωνική ομάδα. Πρόκειται για μια πρωτοποριακή βιωματική εκπαίδευση προσωπικού σε ελληνικό μουσείο, η οποία πραγματοποιήθηκε από τους ειδικούς γεροντολόγους. Οι μικρές αλλαγές-προσαρμογές στο χώρο του Μουσείου (καθίσματα, μπάρες κ.α.) και η εκπαίδευση του προσωπικού κατέστησαν το **Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης φιλικό προς την τρίτη ηλικία “age friendly”**, που σημαίνει όχι μόνο προσβάσιμο αλλά και ελκυστικό για τους ηλικιωμένους. Ο απόηχος από την εμπειρία ήταν πολύ θετικός και πολλές Λέσχες Φιλίας διοργανώνουν ομαδικές επισκέψεις και ξεναγήσεις και σε άλλα μουσεία.

Από τον Φεβρουάριο του 2019 πραγματοποιείται νέα φάση του προγράμματος με τίτλο **“Παίζοντας στην Αρχαία Ελλάδα και στις μέρες μας”**. Αφορά εργαστήρια κατασκευής για ομάδες 15-18 ατόμων

Υπηρεσία 11: Δημιουργία Φεστιβάλ Καλλιτεχνικής Δημιουργίας των μελών των Λεσχών Φιλίας.

Το Τμήμα Τρίτης Ηλικίας σε συνεργασία με την Εντεταλμένη Δημοτική Σύμβουλο **Ελένη-Σπυριδούλα Ζαχαροπούλου**, με συσταθείσα για το σκοπό αυτό επιτροπή και με τη συνεργασία των Συμβουλίων των Λεσχών, διοργάνωσε για **7 μέρες** από 16 - 23 Οκτωβρίου 2018, το Φεστιβάλ Τεχνών **“Τρίτη με Τρίτη - Η τέχνη στις Λέσχες Φιλίας του Δήμου Αθηναίων”** στο Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων “Μελίνα Μερκούρη” με σκοπό την παρουσίαση στο κοινό των δημιουργιών των μελών των ΛΕ.ΦΙ.

Στο Φεστιβάλ συμμετείχαν σχεδόν όλες οι Λέσχες Φιλίας με παρουσιάσεις εικαστικών έργων, χορευτικών και θεατρικών παραστάσεων και χορωδιών. Πραγματοποιήθηκαν επίσης ζωντανά εργαστήρια ανοικτά στο κοινό και ομιλίες από ειδικούς τέχνης. Η συμμετοχή των μελών και η προσέλευση του κοινού ήταν μεγάλη και αποδεικνύει πόσο ενεργά και δραστήρια είναι τα άτομα της τρίτης ηλικίας και πόσο πολύτιμη είναι η προσφορά των Λεσχών Φιλίας του Δήμου Αθηναίων. Επισημαίνεται ότι η διοργάνωση αυτή έγινε **πρώτη φορά** και για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα και είχε μεγάλη επιτυχία, έχει δε **προταθεί** από την **πλειοψηφία** των συμμετασχόντων να γίνει **θεσμός**.

Δ. ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ- ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εισαγωγή

Κεντρικό ρόλο στην λειτουργία της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας διαδραματίζει το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας και Υποστήριξης. Το Τμήμα αποτελεί την πύλη εισόδου των δημοτών και κατοίκων του Δήμου της Αθήνας στο σύστημα κοινωνικής πολιτικής τόσο του Δήμου όσο και της ευρύτερης κοινότητας.

Τα στελέχη του εργαζονται τόσο στην Κεντρική Υπηρεσία ενώ το πεδίο ευθύνης τους περιλαμβάνει και τις Δημοτικές Κοινότητες. Στελεχώνουν επίσης όργανα του Δήμου που υποστηρίζουν υπηρεσίες άλλων Τμημάτων (π.χ. Επιτροπή για την Κοινωνική Κατοικία, Γραφείο Εθελοντισμού κλπ).

Στους δημότες και κατοίκους παρέχεται:

- Συμβουλευτική και κοινωνική υποστήριξη
- Εξυπηρέτηση δημοτών και κατοίκων σε κοινωνικοπρονοιακά θέματα
- Διασύνδεση με ένα δίκτυο φορέων κοινωνικής υποστήριξης για την πληρέστερη ικανοποίηση του αιτήματος κάθε πολίτη.
- Ενημέρωση και σωστή πληροφόρηση για τις κοινωνικές παροχές που δικαιούνται και τις διαδικασίες που απαιτούνται.

Παράλληλα από το Τμήμα παρέχεται σειρά εξειδικευμένων υπηρεσιών, όπως π.χ συμβουλευτική υποστήριξη στις Λέσχες Φιλίας, παραπομπές που αφορούν ανθυγιεινές εστίες, επισκέψεις κατ' οίκον κ.α. Συμμετέχει στις παιδικές εξοχές του Δήμου Αθηναίων στην κατασκηνωτική περίοδο, ενώ υποστηρίζει και συνεργάζεται με εξωτερικούς φορείς στις περιόδους εφαρμογής του σχεδίου «Προστασία των αστέγων λόγω κακοκαιρίας».

Σημαντική παράμετρο της δουλειάς του είναι η συνεργασία με φορείς εκτός Δήμου με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Ενδεικτικά αναφέρονται: Αποστολή, Αρχιεπισκοπή, Καραβάνι Αλληλεγγύης, Εθελοντές του κόσμου, Γιατροί του κόσμου, Praksis, Caritas, Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας Τήνου, Ίδρυμα Λαμπρόπουλου, Υπουργείο Οικονομικών, Κλίμακα, Επάνοδος, Ίδρυμα Χατζηκώνστα, Κιβωτός, Χαμόγελο του Παιδιού, Κέντρο Ζωής, Ονήσιμος, Κέντρο Αλτσχάϊμερ, Παιδικά Χωριά S.O.S κ.α. Οι ενδοτμηματικές συναντήσεις, εκπαιδεύσεις και επιμορφώσεις των στελεχών του είναι συνεχείς, με στόχο την ενημέρωση, εκπαίδευση και αποδοτικότερη διαχείριση των καθημερινών περιστατικών.

Επίσης λειτουργεί Ομάδα Προστασίας Ανηλίκων (Ο.Π.Α.) .Η Ο.Π.Α. αναλαμβάνει τη διενέργεια κοινωνικών ερευνών για την αξιολόγηση και εκτίμηση της ψυχο-κοινωνικής κατάστασης του παιδιού και της οικογένειας, κατόπιν εντολής από την Εισαγγελία Ανηλίκων Αθηνών αποκλειστικά.

Κατά την διεξαγωγή της διερεύνησης πραγματοποιούνται κατ' οίκον επισκέψεις στην δηλωθείσα από την Εισαγγελία Ανηλίκων διεύθυνση κατοικίας. Επίσης, πραγματοποιούνται συναντήσεις στο γραφείο μας, καθώς επίσης και σε χώρους

συναδέλφων αν αυτό κρίνεται απαραίτητο. Παράλληλα, πραγματοποιούνται τηλεφωνικές επικοινωνίες, όπου δεν είναι πρόσφορη η δια ζώσης επικοινωνία.

Στα πλαίσια της διενέργειας της αξιολόγησης συνεργάζεται με κάθε άτομο, φορέα και θεσμό που μπορεί να συμβάλει στην πληρέστερη εικόνα της κατάστασης του παιδιού. Μετά τη διεξαγωγή όλων των απαραίτητων συναντήσεων και επικοινωνιών και τη συγκέντρωση όλων των πρόσφορων στοιχείων και πληροφοριών συντάσσεται έκθεση κοινωνικής έρευνας που αποστέλλεται στην Εισαγγελία Ανηλίκων Αθηνών.

Τέλος, στο Τμήμα πραγματοποιούν σταθερά Πρακτική Άσκηση σπουδαστές Κοινωνικής Εργασίας από το ΤΕΙ Αθηνών, συνεργασία που επεκτείνεται και με την εκπαίδευση των σπουδαστών Εργαστηριακής Πρακτικής Άσκησης, καθώς και την διοργάνωση εκπαιδευτικών συναντήσεων και ημερίδων με την συμμετοχή και στήριξη του εκπαιδευτικού προσωπικού του.

Τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τις κύριες υπηρεσίες που παρέχονται από το Τμήμα παρατίθενται στον Πίνακα 7 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.

Συμπληρωματικά με την εργασία του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας έχουν αναπτυχθεί σημαντικές οριζόντιες δράσεις με στόχο την υποστήριξη των οριζόντιων αλλά και των τομεακών δράσεων που περιγράφηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια.

Η στόχευση των δράσεων αυτών ήταν η βελτίωση του σχεδιασμού ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των πολιτών (π.χ. καταγραφή αστέγων, προφίλ υγείας κλπ), η εισαγωγή της πληροφορικής στην εξυπηρέτηση των πολιτών (πληροφορικά συστήματα ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ και ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ, η ανάπτυξη της οργανωτικής υπηρεσιακής δομής του δήμου Αθηναίων (δημιουργία νέας Διεύθυνσης και 8 νέων τμημάτων), η ενημέρωση των πολιτών για τις κοινωνικές παροχές και υποδομές του δήμου Αθηναίων και η προσέλκυση χορηγών, εθελοντών και η κινητοποίηση και ο συντονισμός δικτύων οργανώσεων και φορέων για την υλοποίηση των έργων.

Οι οριζόντιες δράσεις που παρουσιάζονται εδώ συνέβαλαν επίσης στην ανάδειξη ενός ολοκληρωμένου και ολιστικής προσέγγισης μοντέλο παροχής κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών προσαρμοσμένο στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού το οποίο μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω τα επόμενα χρόνια. Πιο συγκεκριμένα τα οριζόντια έργα είναι τα παρακάτω:

**ΕΡΓΟ Δ.1. Δημιουργία Ενιαίου Συστήματος Υποδοχής και Διάγνωσης
Αναγκών: Το πρόγραμμα ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ**

Η εισαγωγή της χρήσης της διαδικτυακής Πλατφόρμας «ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ» στις κοινωνικές υπηρεσίες του δήμου και του ΚΥΑΔΑ, από την έναρξη της λειτουργίας της τον Μάρτιο του 2017 αποτέλεσε την κεντρική αρτηρία της δημοτικής πολιτικής για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών. Με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ, ο πολίτης εξυπηρετείται αξιόπιστα, γρήγορα και αποτελεσματικά, ενώ οι Υπηρεσίες αντιλαμβάνονται καλύτερα τις ανάγκες του και μπορούν να προγραμματίσουν τα επόμενα βήματα των κοινωνικών παρεμβάσεων του δήμου.

Το ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης των αιτημάτων και των υπηρεσιών προς τους ωφελούμενους (case management system), το «NOIAZOMAI» είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να εξυπηρετεί αφενός τους κατοίκους της Αθήνας από πολλούς διαφορετικούς χώρους και, αφετέρου, να οργανώνει και να συστηματοποιεί την καθημερινή εργασία των υπαλλήλων. Για τον λόγο αυτό και στο πλαίσιο του Έργου οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου εφοδιάστηκαν με τον απαραίτητο εξοπλισμό, ενώ εκπαιδεύτηκαν σε αυτό οι υπάλληλοι που θα το χρησιμοποιούν. Τη στιγμή αυτή το σύστημα αριθμεί **140 ενεργούς χρήστες-στελέχη της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του ΚΥΑΔΑ**, ενώ άλλα 70 άτομα είναι επίσης καταχωρημένα (π.χ. γιατροί).

Η εφαρμογή του «NOIAZOMAI» ξεκίνησε σταδιακά τον Μάρτιο 2017 ενώ το σύστημα λειτουργεί πλήρως από τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου. Περιλαμβάνει **23 εφαρμογές (υπηρεσίες)** που παρέχονται από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το ΚΥΑΔΑ. Μετά από τις απαραίτητες παραμετροποιήσεις, ρυθμίσεις και καταγραφές αναγκών, το σύστημα έχει πλέον προσαρμοστεί στις ιδιαίτερες και ποικίλες ανάγκες των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων. Η διαδικασία βεβαίως της προσαρμογής αυτής είναι συνεχής, δεδομένης της συνθετότητας του εγχειρήματος και των νέων αναγκών που συνεχώς προκύπτουν.

Σημαντικό επίσης εργαλείο το οποίο αξιοποιεί την πλατφόρμα του «Νοιάζομαι» είναι η Κάρτα Δημότη, μια εξατομικευμένη κάρτα με την χρήση της οποίας διευκολύνεται η πρόσβασή του στις υπηρεσίες του Δήμου. Ως συνέπεια η εξατομικευμένη αλληλεγγύη συστηματοποιείται, αποτελώντας ένα μεγάλο βήμα διοικητικού εκσυγχρονισμού και ψηφιακής αναβάθμισης των κοινωνικών υπηρεσιών του δήμου Αθηναίων που καλύπτει με ακόμα καλύτερο τρόπο τις βασικές ανάγκες των κατοίκων. Για το λόγο αυτό το σύστημα συνοδεύεται από αναβαθμισμένο εξοπλισμό, που αποτελείται από laptops, printers καρτών, barcode readers και signature tabs.

Στην εξάμηνη πιλοτική του λειτουργία, το πληροφοριακό σύστημα «NOIAZOMAI» κατέγραψε **82.000** πολίτες που είναι δικαιούχοι σε **23 υπηρεσίες του δήμου Αθηναίων**, όπως ο Κόμβος Αλληλοβοήθειας Πολιτών, τα 6 Δημοτικά Ιατρεία, οι 25 Λέσχες Φιλίας, το Βοήθεια στο Σπίτι, εισαγγελικές εντολές, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ανασφάλιστων, η κοινωνική έρευνα, κοινωνική κατοικία, η κοινωνικό πλυντήριο και φαρμακείο, οι ξενώνες αστέγων, τα πιστοποιητικά οικονομικής αδυναμίας, η συμβουλευτική απασχόλησης και νομικών υποθέσεων, οι χορηγίες, η ψυχοκοινωνική υποστήριξη, η παροχή ένδυσης και υπόδησης, κ.α.

Στις 31.12. 2018 στο «NOIAZOMAI» έχουν καταγραφεί **106.195 πολίτες**, έχουν κατατεθεί περί τις **60.000 αιτήσεις** για όλες τις παροχές και έχουν πραγματοποιηθεί περισσότερες από **251.656 δραστηριότητες** (ραντεβού στα ιατρεία, παραδόσεις τροφίμων και φαρμάκων, συναντήσεις με κοινωνικούς λειτουργούς κ.λ.π). Οι προσωποποιημένες Κάρτες Δημότη που έχουν ως τώρα εκδοθεί προσεγγίζουν τις 9.000.

Ως ενιαίο σύστημα υποδοχής και διάγνωσης αναγκών, το «NOIAZOMAI» υποστηρίζεται από τη χρήση μιας κοινής (ηλεκτρονικής) φόρμας καταγραφής των στοιχείων των ωφελούμενων όλων των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου, με παράλληλη ταυτοποίηση μέσω του ΑΜΚΑ. Παράλληλα, η εφαρμογή του συστήματος έχει πολλαπλές ωφέλειες. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Η καταγραφή των ωφελουμένων σε μία βάση δεδομένων και η διαρκής και σε πραγματικό χρόνο παρακολούθηση των παρεχομένων κοινωνικών υπηρεσιών και παροχών που λαμβάνει από το Δήμο.
- Η εύκολη εξαγωγή στατιστικών και η στοχευμένη επίλυση των προβλημάτων που ανακύπτουν
- Η εύκολη και γρήγορη καταχώρηση, η οποία ελαχιστοποίησε τους χρόνους αναμονής και εξυπηρέτησης των δημοτών
- Η συμβολή στην λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας

Η ενσωμάτωση του «NOIAZOMAI» στην καθημερινότητα των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου και του ΚΥΑΔΑ συνέβαλε αποφασιστικά στην καλύτερη εξυπηρέτηση του κοινού και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των πολλαπλών αναγκών των πολιτών και στην μείωση της γραφειοκρατίας (ηλεκτρονική υπογραφή, συλλογή δικαιολογητικών). Δρομολόγησε επίσης την διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης εικόνας των αναγκών τους και βοήθησε στην αντιμετώπισή τους με σφαιρικό τρόπο με βάση τις αρχές της ολιστικής προσέγγισης στην ψυχοκοινωνική υποστήριξη.

Η εισαγωγή του πληροφοριακού συστήματος «NOIAZOMAI» στο δήμο Αθηναίων έγινε από την εταιρεία INTELLISOFT που έχει αναπτύξει το σύστημα και υποστηρίχθηκε οικονομικά με την αποκλειστική δωρεά του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος με τον συντονισμό του Athens Partnership. Η φιλοξενία, συντήρηση, επικαιροποίηση και εκπαίδευση των νέων χρηστών χρηματοδοτείται από τον δήμο Αθηναίων με ίδια μέσα.

ΕΡΓΟ Δ.2. Αποτύπωση Αναγκών – Έρευνα σε επίπεδο Γειτονιάς

Η ανίχνευση και καταγραφή των κοινωνικών προβλημάτων σε επίπεδο γειτονιάς αποτελεί σημαντική παράμετρο για τον σχεδιασμό και χάραξη πολιτικών σε τοπικό επίπεδο. Η αντίληψη αυτή χαρακτήρισε την επαφή της Δημοτικής Αρχής με τους κατοίκους της πόλης την τετραετία που πέρασε.

Δράσεις όπως το «Γίνε μέρος της πόλης» αναφορικά με τη συνύπαρξη γηγενών και προσφύγων, τα «Ανοιχτά Σχολεία», το πρόγραμμα «Σχεδιάζουμε μαζί τη γειτονιά μας» κ.α., εξειδίκευσαν την αντίληψη αυτή καταγράφοντας τις ανάγκες σε τοπικό επίπεδο και αξιοποιώντας τη γνώση που αποκτήθηκε για την χάραξη πολιτικών.

Η συμβολή της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης στην προσπάθεια αυτή, πέρα από την αποτύπωση της συγκεκριμένης αντίληψης στο Πρόγραμμα Κοινωνικής Πολιτικής 2015-2019, εστιάστηκε κατά κύριο λόγο στην καταγραφή των αναγκών μέσα από δύο κυρίως εργαλεία:

- **Το πρόγραμμα ΤΕΒΑ:** Μέσα από τη διανομή τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης και τις σχετικές καταγραφές και στατιστικά στοιχεία που εξήχθησαν, αναδείχθηκαν οι γειτονιές της πόλης, σε ανάλυση επιπέδου Τ.Κ, που βιώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά φτώχειας. Οι καταγραφές αυτές σταμάτησαν από τη στιγμή που το ΤΕΒΑ ενσωματώθηκε στο ΚΕΑ, τα σχετικά στατιστικά στοιχεία δε καταγράφονται πλέον αντικείμενο από το κεντρικό κράτος, χωρίς δικαίωμα πρόσβαση των υπηρεσιών μας σε αυτά. Ακόμη όμως και τα μη επικαιροποιημένα διαθέσιμα στοιχεία, είναι ικανά να δώσουν εικόνα των ζητημάτων που άπτονται κοινωνικών παρεμβάσεων στις δημοτικές Κοινότητες.

- Την αποκέντρωση των Κοινωνικών Υπηρεσιών μέσα από τα **Πολυδύναμα Δημοτικά Ιατρεία στην Κυψέλη και στα Πατήσια**: η καταγραφή του προφίλ των ατόμων που ζήτησαν κοινωνικού τύπου υποστήριξη στη δομή, καθώς και τα αιτήματα τα οποία ανέδειξαν αξιοποιούνται στην μελέτη των αναγκών στις επιμέρους δημοτικές κοινότητες σε συνδυασμό με τα στοιχεία του προγράμματος «ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ».

Η καταγραφή αυτή αναμένεται να συνεχιστεί και στα άλλα Δημοτικά Ιατρεία που θα λειτουργήσουν με χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ/ΟΧΕ του δήμου Αθηναίων, αξιοποιώντας και συνδυάζοντας κάθε διαθέσιμη πηγή για την αποτελεσματικότερη ανάδειξη της κοινωνικής πραγματικότητας σε επίπεδο γειτονιάς και αποτελώντας με τη σειρά της πολύτιμο εργαλείο χάραξης δημοτικών πολιτικών σε επίπεδο δημοτικής κοινότητας.

ΕΡΓΟ Δ.3. Προφίλ Υγείας και Σχέδιο Υγείας του Δήμου της Αθήνας

Το Έργο σχεδιάστηκε με βάση τις κατευθύνσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας καθώς και την μεθοδολογία που εκείνος έχει αναπτύξει, δίνοντας έμφαση στις παραμέτρους που θα πρέπει οι Δήμοι να λάβουν υπ' όψιν τους στον σχεδιασμό και την εφαρμογή τοπικής πολιτικής για την Υγεία. Βασικά στοιχεία στην μεθοδολογία αυτή είναι το Προφίλ Υγείας και το Σχέδιο Υγείας του Δήμου.

Το Προφίλ Υγείας περιλαμβάνει δημογραφικά στοιχεία, στατιστικές υγείας, την περιγραφή του αστικού και φυσικού περιβάλλοντος, κοινωνικοοικονομικά στοιχεία, περιγραφή τρόπου ζωής, έρευνα στον πληθυσμό, περιγραφή των υπηρεσιών και των δομών που διαθέτει ο Δήμος και συμβάλλουν άμεσα ή έμμεσα στην υγεία του πληθυσμού. Αποτελεί αποτύπωση και περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στον Δήμο στους τομείς Υγείας, Πρόνοιας και Περιβάλλοντος, αφού αυτοί είναι οι παράγοντες που επηρεάζουν καθοριστικά την υγεία.

Το Σχέδιο Υγείας περιλαμβάνει τις δράσεις σε όλους τους κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την υγεία. Με το Σχέδιο τίθενται ποσοτικοί και ποιοτικοί μετρήσιμοι στόχοι, ώστε να μπορεί να υπάρξει παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων.

Το Προφίλ και το Σχέδιο Υγείας συμπληρώνουν το αντίστοιχο εθνικό⁷². Σε επίπεδο Δήμων οι αντίστοιχες λειτουργίες επιτελούνται από τα Γραφεία Υγιών Πόλεων, τα οποία ανταλλάσσουν εμπειρία και τεχνογνωσία κάτω από την «ομπρέλλα» του Ελληνικού Διαδημοτικού Δικτύου Υγιών Πόλεων.⁷³

Στο Δήμο Αθηναίων, με την τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας το 2016,⁷⁴ το Γραφείο Υγιών Πόλεων δεν εντάσσεται πλέον στην Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας. Επομένως, η υλοποίηση συναφών έργων δεν αποτελεί πλέον αρμοδιότητά της.

⁷² Συνοπτικά το ελληνικό προφίλ στο

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/chp_gr_greece.pdf

⁷³ <http://www.eddyppy.gr/meli>

⁷⁴ ΦΕΚ 3812 Β

Ως τη στιγμή εκείνη, η Διεύθυνση είχε εξασφαλίσει την συμμετοχή ως εταίρος σε πρόγραμμα προαγωγής της υγείας στο πλαίσιο του ERASMUS+ με χρηματοδότηση της Ε.Ε.⁷⁵, η υλοποίηση του οποίου συνεχίστηκε ομαλά από το Γραφείο Υγιών Πόλεων. Παράλληλα, έχει ολοκληρωθεί έρευνα εκτίμησης αναγκών και έχουν εξαχθεί συμπεράσματα σε 12 Λέσχες Φιλίας (ΛΕ.ΦΙ) του Δήμου από τους ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ ΥΓΕΙΑΣ, ενώ η επεξεργασία των ερωτηματολογίων σε αντίστοιχη έρευνα σε 4 ακόμη ΛΕ.ΦΙ. είναι σε εξέλιξη.

⁷⁵ <https://prehealth.eu/english/cities/>

ΕΡΓΟ Δ.4. Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού και οργανωτική αναβάθμιση των υπηρεσιακών μονάδων των Κοινωνικών Υπηρεσιών του δήμου Αθηναίων

Κατά τη διάρκεια της τετραετίας 2015-2019, ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε τόσο στην διεύρυνση του δυναμικού της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας όσο και στην εξέλιξη και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των στελεχών που ήδη υπηρετούσαν σε αυτήν. Η κατεύθυνση αυτή υπαγορεύτηκε από τρεις λόγους:

- 1) Την ανάγκη στελέχωσης της Διεύθυνσης με νέα στελέχη τόσο ενόψει της διαχείρισης της νέας κοινωνικής πραγματικότητας όσο και ενόψει της υλοποίησης νέων Έργων, τα οποία ο υπάρχων υπηρεσιακός μηχανισμός δεν ήταν δυνατό λόγω φόρτου να υποστηρίξει
- 2) Την ενίσχυση της διοικητικής και διαχειριστικής ικανότητας των στελεχών των κοινωνικών υπηρεσιών του Δήμου σε θέματα σχεδιασμού, εφαρμογής και παρακολούθησης πολιτικών κοινωνικής ένταξης, καθώς και σε ειδικά πεδία προτεραιότητας (π.χ. χορηγίες, εταιρική κοινωνική ευθύνη, δικτύωση, κοινωνική καινοτομία κλπ)
- 3) Την εξοικείωση με νέα εργαλεία, μεθοδολογίες, βάσεις δεδομένων και διαδικασίες, ανάγκη η οποία προέκυψε από τις ριζικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας της Διεύθυνσης και την απεύθυνσή της στον πολίτη

Στο πλαίσιο αυτό

- Η Διεύθυνση στελεχώθηκε με ικανό αριθμό ατόμων για την υποστήριξη των Έργων που έχει αναλάβει. Ενδεικτικά αναφέρονται:
 - ο Την πρόσληψη εξειδικευμένων στελεχών (γιατροί, κοινωνικοί λειτουργοί, κλπ) με συμβάσεις ορισμένου χρόνου (περίπου 25 άτομα ετησίως με οκτάμηνες συμβάσεις).
 - ο Η αξιοποίηση μέσω δωρεάς τριών (3) στελεχών για ένα έτος για την υλοποίηση του Έργου Athens Social Integration Initiative
 - ο Η πρόσληψη τριών (3) στελεχών για ένα έτος για την υποστήριξη του διαχειριστικού μηχανισμού υλοποίησης του ΤΕΒΑ
 - ο Η συμβασιοποίηση με δεκαοκτώ (18) άτομα για δύο έτη για την υποστήριξη της υλοποίησης του Έργου ESTI@
 - ο Η πρόσληψη είκοσι δύο (22) ατόμων για τρία έτη στο πλαίσιο λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας
 - ο Η αξιοποίηση των προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας και η εξεύρεση μέσα από αυτά ατόμων αυξημένων προσόντων, με στόχο να υποστηρίξουν τις ανάγκες της Διεύθυνσης
- Τα στελέχη της Διεύθυνσης ενθαρρύνθηκαν και υποστηρίχθηκαν στην συμμετοχή τους σε εκπαιδεύσεις του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, σε τακτά χρονικά διαστήματα και με ποικίλες θεματικές
- Οργανώθηκαν κύκλοι εκπαίδευσης για την εξοικείωση των υπηρετούντων στελεχών της Διεύθυνσης στα νέα εργαλεία που η Υπηρεσία καλείται να εφαρμόσει, αλλά και για την διαχείριση ζητημάτων που έχουν προκύψει από την νέα κοινωνική πραγματικότητα. Ενδεικτικά αναφέρονται:
 - ο Η εκπαίδευση όλων των στελεχών που έρχονται σε επαφή με κοινό στη χρήση του ηλεκτρονικού εργαλείου «NOIAZOMAI»
 - ο Η εκπαίδευση των στελεχών «πρώτης γραμμής» στους τρόπους αντιμετώπισης της επαγγελματικής εξουθένωσης και διαχείρισης σύνθετων

περιστατικών με ζητήματα ψυχοκοινωνικής φύσης με επικέντρωση στους τρόπους διαχείρισης και επικοινωνίας με ειδικούς πληθυσμούς, αλλά και της διαχείρισης του άγχους και των δυναμικών που αναδύονται στις σχέσεις εξυπηρετούμενων με το προσωπικό. Η εκπαίδευση αυτή θα επαναληφθεί τους πρώτους μήνες του 2019

- Η συνεχής εκπαίδευση όλων των κοινωνικών επιστημόνων της Διεύθυνσης στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων «Εξυπηρετώ» το 2016 και το 2018, καθώς επίσης και η εξοικείωσή τους με την έννοια της Κοινωνικής Οικονομίας
- Η εκπαίδευση των στελεχών των Κέντρων Κοινότητας
- Η εξοικείωση όλων των μηχανισμών της Διεύθυνσης με την νέα πραγματικότητα της υλοποίησης συγχρηματοδοτούμενων Έργων, μέσα από την συμμετοχή στην εφαρμογή τους σε πραγματικό χρόνο (on the job training)
- Η οργάνωση του ανοικτού Κύκλου Μηνιαίων Διαλέξεων με θέμα «Τοπική Αυτοδιοίκηση – Κοινωνική Πολιτική – Κοινωνική Εργασία» που άρχισε τον 2^ο του 2015 σε συνεργασία με το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου και το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του ΤΕΙ Αθήνας, με στόχο την παροχή συμπληρωματικών γνώσεις στα στελέχη των κοινωνικών υπηρεσιών και την ενημέρωση για εξελίξεις που αφορούν τον τομέα τους, με παράλληλη ενίσχυση και ανταλλαγή εμπειριών από κοινωνικές υπηρεσίες άλλων φορέων και ΟΤΑ

Οι διαδικασίες αυτές υποστηρίχτηκαν επίσης μέσα από την αναβάθμιση και αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών, τον καλύτερο καταμερισμό των ευθυνών και αρμοδιοτήτων καθώς και τη συγκρότηση θεσμικών δομών, οι οποίες καλούνται να εξυπηρετήσουν αποτελεσματικότερα, ποιοτικότερα και συντομότερα τις ανάγκες του πολίτη.

Σχετικά με την οργανωτική αναβάθμιση και ενίσχυση των υπηρεσιακών μονάδων που επιτελούν κοινωνικό έργο στο δήμο Αθηναίων, η Αντιδήμαρχος Κοινωνικής Πολιτικής, Πρόνοιας και Ισότητας πρότεινε στην διοίκηση του δήμου την δημιουργία:

- **μιας νέας Διεύθυνσης (Δημοτικών Ιατρείων και Δημόσιας Υγείας) και πέντε νέων τμημάτων (OEY 2018)**
 - Τμήμα Σχεδιασμού και Οργάνωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
 - Τμήμα Δημοτικών Ιατρείων 1^{ης} και 2^{ης} δημοτικής κοινότητας
 - Τμήμα Δημοτικών Ιατρείων 3ης και 4^{ης} δημοτικής κοινότητας
 - Τμήμα Δημοτικών Ιατρείων 5^{ης}, 6^{ης} και 7^{ης} δημοτικής κοινότητας
 - Τμήμα Προληπτικής Ιατρικής, Προαγωγής της υγείας και δημόσιας υγείας
- **τριών νέων τμημάτων στην Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύη (OEY 2016)**
 - Τμήμα Κοινωνικής Ένταξης
 - Τμήμα Τρίτης Ηλικίας
 - Τμήμα Υποστήριξης και κοινωνικής ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων

Η δημιουργία αυτών των νέων δομών πραγματοποιήθηκε κατά τις δύο Τροποποιήσεις του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου (2016, 2018).

**ΕΡΓΟ Δ.5. Χαρτογράφηση Δομών Παροχής Κοινωνικών Υπηρεσιών.
Το σύστημα Πληροφόρησης και Παραπομπής ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ**

Η Διαδικτυακή Πλατφόρμα “ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ” βρίσκεται σε λειτουργία στο Δήμο Αθηναίων από τα μέσα του 2016 αποτελώντας, τόσο για τους πολίτες όσο και για τα στελέχη της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας, ένα πρότυπο πληροφορικό εργαλείο που απαντά με σύγχρονο και αποτελεσματικό τρόπο στις αυξανόμενες και συσσωρευμένες ανάγκες των πολιτών. Παράλληλα, υποστηρίζει πολύ-επίπεδα το έργο των στελεχών του Δήμου στην επιδίωξή τους να παρέμβουν ολιστικά στα κοινωνικά προβλήματα που καλούνται καθημερινά να διαχειριστούν.

Η δημιουργία του Συστήματος Πληροφόρησης και Παραπομπής «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ» έχει ως αντικείμενο την **πληροφόρηση, διασύνδεση και παραπομπή των ωφελούμενων σε φορείς (δημόσιους και μη) που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες**. Η πλατφόρμα δίνει την ψηφιακή δυνατότητα να συγκεντρώνονται (μετά την συμπλήρωση από τον φορέα του ειδικού συμπληρωμένου εντύπου και την κρίση της επιτροπής του «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ» για τους φορείς που πληρούν τα κριτήρια) όλοι οι φορείς, (δημόσιοι, ιδιωτικοί, σωματεία, εθελοντικές ομάδες κ.α.) που παρέχουν δωρεάν κοινωνικές υπηρεσίες εντός του Δήμου της Αθήνας, (κατ επέκταση και του Νομού Αττικής) σε έναν χώρο.

Ο ψηφιακός αυτός χώρος είναι προσβάσιμος προς το παρόν στα στελέχη του Δήμου Αθηναίων τα οποία, με βάση την εξειδικευμένη αναζήτηση του αιτήματος ενός λήπτη/ωφελούμενου που κάνουν, είτε μέσω της εισαγωγής “λέξεων -κλειδιών” (π.χ. εργασιακή συμβουλευτική, διατροφή ή και με Τ.Κ.), είτε μέσω επιλογής υπηρεσιών από την “έτοιμη” λίστα υπηρεσιών (ταξινόμικό μοντέλο), μπορούν να εξάγουν άμεσα και συνδυαστικά αξιόπιστες πληροφορίες προς χρήση με σκοπό την ολοκληρωμένη διαχείριση των περιστατικών τους.

Στην τελευταία περίπτωση η “έτοιμη” λίστα υπηρεσιών δίνει την δυνατότητα εξαγωγής πληροφοριών από την πλατφόρμα όχι μόνο με βάση την ανάγκη αλλά και με βάση τον πληθυσμό-στόχο. (Π.χ. με την επιλογή “Ρομά” γίνεται άμεση εξαγωγή πληροφοριών για τις δομές που υποστηρίζουν Ρομά).

Μετά από κάθε αναζήτηση, η πλατφόρμα εμφανίζει μια λίστα με φορείς που ανταποκρίνονται στο αίτημα του ωφελούμενου και καλύπτουν κάποια ανάγκη του. Το στέλεχος του Δήμου μέσω των κριτηρίων επιλεξιμότητας (π.χ. όριο εισοδήματος που θέτει ένας φορέας για να δεχτεί έναν εξυπηρετούμενο) που εμφανίζονται στην οθόνη, μπορεί να διακρίνει ποιος είναι ο κατάλληλος φορέας για παραπομπή.

Σε δεύτερο επίπεδο, το «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ» δίνει την δυνατότητα καταγραφής των ωφελούμενων, των αναγκών και των παραπομπών τους, πράγμα που βοηθά στην στενή παρακολούθηση της πορείας του ωφελούμενου όσον αφορά την κάλυψη του αιτήματός του.

Το «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ» δημιουργεί οικονομίες κλίμακας, αφού δίνει την δυνατότητα να εξάγονται στατιστικά δεδομένα σε πραγματικό χρόνο αναφορικά με την φύση των αναζητήσεων και των παραπομπών. Τα στοιχεία αυτά βοηθούν τους εμπλεκόμενους κοινωνικούς φορείς να διαμορφώσουν το έργο τους με βάση τις τρέχουσες έκτακτες ανάγκες. Έτσι επιτυγχάνεται παράλληλα η αποφυγή της διασποράς δυνάμεων των

φορέων που παρέχουν παρόμοιες υπηρεσίες αφού συμβάλλει στην συνεργασία μεταξύ τους μειώνοντας τις επικαλύψεις μεταξύ τους.

Παράλληλα, το ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ αποτελεί εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για τα στελέχη της Διεύθυνσης, αφού “αναλαμβάνει” μέρος της εργασίας τους που αφορά την καταγραφή και επικαιροποίηση των στοιχείων των φορέων και των προγραμμάτων τους, καθώς και την δικτύωση μεταξύ Δήμου και φορέων. Το σκέλος αυτό είναι πολύτιμο, ειδικά στην παρούσα συγκυρία της έλλειψης προσωπικού και ταυτόχρονα της εμφάνισης πλήθους συσσωρευμένων κοινωνικών αναγκών λόγω κρίσης. Τέλος, ο πρότυπος αυτός τρόπος δικτύωσης μειώνει την ταλαιπωρία του πολίτη, ο οποίος έχει πλέον στη διάθεσή του αξιόπιστη και πλήρη πληροφορία σχετικά με τις υπάρχουσες δομές που καλύπτουν τις εξειδικευμένες ανάγκες του.

Το «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ» λειτουργεί συμπληρωματικά με άλλες παρεμφερείς βάσεις, όπως πχ το Social Attica. **Στα τέλη του 2018, περιελάμβανε 198 ενταγμένους φορείς με τα 362 παραρτήματά τους. οι οποίοι υλοποιούν 289 προγράμματα και παρέχουν 1.400 υπηρεσίες.**

Ο σχεδιασμός και η δημιουργία του υποστηρίχτηκαν από χρηματοδότηση του Open Society Foundation μέσω του Athens Partnership, ενώ η εισαγωγή των στοιχείων των φορέων έγινε στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η πλατφόρμα σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε από την εταιρεία INTELLISOFT η οποία και φιλοξενεί τη βάση δεδομένων με στόχο να μεταφερθεί σύντομα στο G-Cloud. Από το 2019 η φιλοξενία και η συντήρηση χρηματοδοτείται από το Δήμο Αθηναίων με ίδια μέσα.

Όπως αναφέρθηκε, το «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ» είναι προσβάσιμο τη στιγμή αυτή μόνο από τα στελέχη του Δήμου Αθηναίων. Ο δήμος ακολουθώντας τα διεθνή standards των μεγαλύτερων πρωτευουσών της Ευρώπης και τη Βόρειας Αμερικής, έχει ήδη δρομολογήσει με χρηματοδότηση του ευρωπαϊκού προγράμματος ESTI@, την δημιουργία Web Portal, ώστε όλοι οι πολίτες να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία της βάσης δεδομένων των φορέων που συμμετέχουν στο Σύστημα.

Κάθε πολίτης θα μπορεί να αναζητήσει στο web portal του ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ σε πραγματικό χρόνο, με λέξεις «κλειδιά», τις ανάγκες πληροφόρησης και ενημέρωσης που τον αφορούν και το Portal θα εμφανίζει τα αποτελέσματα της αναζήτησης με δομημένο τρόπο.

Επίσης σε συνεννόηση με τους διαχειριστές – στελέχη του Δήμου Αθηναίων, οι φορείς θα μπορούν να επικαιροποιούν τα στοιχεία τους και τις υπηρεσίες που προσφέρουν online.

Τέλος, στόχος του δήμου είναι το δοκιμασμένο εργαλείο οργάνωσης των κοινωνικών υπηρεσιών που προσφέρει το ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ και η τεχνογνωσία που έχει επενδυθεί σε αυτό να μπορέσει να αξιοποιηθεί στην καθημερινή εργασία των κοινωνικών στελεχών και των άλλων δήμων της Περιφέρειας Αττικής..

ΕΡΓΟ Δ.6. Χαρτογράφηση της αστεγίας – κριτήρια χωροθέτησης δομών

Η έλλειψη στέγης αποτελεί ένα από τα μείζονα προβλήματα της πόλης τα τελευταία χρόνια. Αποτελεί την πλέον ακραία έκφανση της φτώχειας και ένα κοινωνικό έλλειμμα το οποίο υπήρχε⁷⁶, εντάθηκε από την έναρξη της οικονομικής κρίσης με αποτέλεσμα η διαχείρισή του να ενταχτεί στις εθνικές πολιτικές⁷⁷, ενισχύθηκε με την έναρξη της προσφυγικής κρίσης⁷⁸ και αποτελεί πλέον μια νέα κοινωνική πραγματικότητα.

Τα στοιχεία που αφορούν την Αθήνα ήταν περιορισμένα, με μόνη αναφορά την σχετική έρευνα του ΚΥΑΔΑ το 2013 και την αντίστοιχη από το Πανεπιστήμιο Κρήτης που αφορά το Μητροπολιτικό Συγκρότημα και εκδόθηκε στα τέλη του 2015, στηρίζεται όμως σε δεδομένα που έχουν συλλεχτεί το διάστημα 9ος 2013 – 9ος 2014⁷⁹.

Οι βασικές δράσεις που ανέπτυξε η Διεύθυνση στο πλαίσιο της προσπάθειας αποτύπωσης της νέας αυτής πραγματικότητας καθώς και της ανάπτυξης των εργαλείων για την αντιμετώπισή της, έχουν ήδη περιγραφεί στο Κεφάλαιο Α.1.2.

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και το ΚΥΑΔΑ συμμετείχαν σε δύο απογραφικές προσπάθειες που έγιναν για τους αστέγους που έγιναν το 2017 και 2018:

Πιλοτική καταγραφή των αστέγων στο ιστορικό κέντρο από τον Δήμο Αθηναίων (Δεκέμβριος 2017)

Ως αποτέλεσμα σχετικού σχεδιασμού, σειράς συνεργασιών με εξειδικευμένους φορείς στην παρέμβαση δρόμου, αλλά και των ανοιχτών συσκέψεων του δημάρχου Αθηναίων με υπουργούς της κυβέρνησης, εκπροσώπους της αντιπολίτευσης και φορείς της πόλης, πραγματοποιήθηκε η πρώτη καταγραφή αστέγων στο κέντρο της Αθήνας.

Η καταγραφή, η μεγαλύτερη και πιο συστηματοποιημένη που έχει γίνει στην πόλη, έλαβε χώρα τα ξημερώματα του Σαββάτου 9 Δεκεμβρίου 2017. Συντονίστηκε από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας και το ΚΥΑΔΑ, σε συνεργασία με τον **ΟΚΑΝΑ**, το **ΚΕΘΕΑ** και τις **ΜΚΟ PRAKSIS**, **Γιατροί του Κόσμου** και **Θετική Φωνή**. Τις ομάδες καταγραφής, που αποτελούνταν από περίπου 70 άτομα, πλαισίωσαν ως εθελοντές και φοιτητές του τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου.

⁷⁶ Χαρακτηριστικό είναι ότι το ΚΥΑΔΑ, ο κατ' εξοχήν θεσμικός μηχανισμός του Δήμου αναφορικά με την υποστήριξη αστέγων ιδρύθηκε το 1999 (<http://www.kyada-athens.gr/index.php/foreas/poioi-eimaste>)

⁷⁷ Οι άστεγοι αναγνωρίστηκαν ως ευπαθής κοινωνική ομάδα μόλις το 2012, με το άρθρο 29 του Ν. 4052.

⁷⁸ Στα τέλη του 2018, οι διαθέσιμες θέσεις (<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/67838>) μέσα από τα προγράμματα του UNHCR είναι σχεδόν 23.000, με ένα πληθυσμό περίπου 50.000 ατόμων να διαβίωι σε camps, σε ακατάλληλες συνθήκες, σε κατειλημμένα κτίρια ή στο δρόμο.

⁷⁹ <https://ineobservatory.gr/wp-content/uploads/2015/12/MELETH-39.pdf>

Για την οργάνωση της καταγραφής αξιοποιήθηκε η τεχνογνωσία του οργανισμού Bloomberg Associates, με πλούσια εμπειρία για τη μεθοδολογία καταγραφής αστέγων που ακολουθείται στη Νέα Υόρκη. Στην συγκεκριμένη καταγραφή οι ομάδες street work κατέγραψαν συνολικά **187 άτομα**. Από αυτούς οι 124 ήταν άνδρες, οι 22 γυναίκες και 41 άτομα των οποίων το φύλο δεν ήταν δυνατόν να διευκρινιστεί. Για τις ανάγκες της καταγραφής τα κλιμάκια street work κινήθηκαν σε 12 υποπεριοχές των Αθηνών που είχαν οριστεί εκ των προτέρων.

Απογραφή Αστέγων στο δήμο Αθηναίων από το Υπουργείο Εργασίας (Μάιος 2018)

Τον Μάιο του 2018 το Υπουργείο Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σε συνεργασία με το Πάντειο Πανεπιστήμιο, πραγματοποίησε πιλοτική απογραφή στους Δήμους Αθηναίων, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης, Ηρακλείου, Ιωαννίνων, Νέας Ιωνίας και με δική του πρωτοβουλία προστέθηκε και ο Δήμος Τρικάλων.

Στην συγκεκριμένη καταγραφή τα κλιμάκια street work, συμπεριλαμβανομένων και στελεχών από τον δήμο Αθηναίων και τον ΚΥΑΔΑ, κατέγραψαν **353 αστέγους δρόμου, 233 σε δομές και 207 σε υποστηριζόμενα διαμερίσματα**.⁸⁰ Ο αριθμός αυτός δεν αποκλίνει σημαντικά από τα αποτελέσματα της πρώτης καταγραφής του Δ. Αθηναίων, ο οποίος συμμετείχε ενεργά και στην συγκεκριμένη απογραφή, με δεδομένο την μεγαλύτερη σε έκταση κάλυψη περιοχών και τις καιρικές συνθήκες.

Στελέχη της Διεύθυνσης και του ΚΥΑΔΑ συμμετέχουν σε σχετική Ομάδα Εργασίας που συντονίζει το ως άνω Υπουργείο, με στόχο την επεξεργασία του θεσμικού πλαισίου και την αποτύπωση των αναγκαίων παραμέτρων που θα μετασχηματίσουν την Εθνική Στρατηγική για τους Άστεγους σε νομοσχέδιο⁸¹

Η επικαιροποίηση και η ανάδειξη των στοιχείων που αφορούν τον Δήμο Αθηναίων θα συμβάλει στην χάραξη μιας εξειδικευμένης και αποτελεσματικής τοπικής στρατηγικής με κριτήρια, στόχους και προϋποθέσεις, καθοδηγώντας τόσο το κεντρικό κράτος όσο και τον Δήμο να σχεδιάσουν και προωθήσουν τις πολιτικές και τις λύσεις που είναι πραγματικά αναγκαίες σε χώρους φιλοξενίας, περίθαλψης και σίτισης

ΕΡΓΟ Δ.7. Αποτύπωση και αξιοποίηση Άτυπων Δικτύων Αλληλεγγύης

Το Έργο δεν αναπτύχθηκε αυτόνομα, αλλά σε συνεργασία με άλλα Έργα της Διεύθυνσης όπως και σε μεγάλο βαθμό, ως ευρύτερη πολιτική του Δήμου, μέσα από τις δράσεις του Δικτύου «συνΑθηνά», καθώς και μέσα από τη λειτουργία των Δημοτικών Κοινοτήτων.

⁸⁰ Δεν καταγράφηκαν οι δομές που αφορούν αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες. Για τα αρχικά αποτελέσματα: <https://government.gov.gr/wp-content/uploads/2018/07/%CE%91%CE%A1%CE%A7%CE%99%CE%9A%CE%91-%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9B%CE%95%CE%A3%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%91-%CE%9C%CE%AC%CE%B7%CF%82-2018-2-1.pdf>

⁸¹ <http://astegoi.gov.gr/index.php/en/about-us/anakoynoseis/168-th-fotiou-fernoume-sti-vouli-tin-ethniki-stratigiki-gia-tous-astegous>

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και δράσεων της Διεύθυνσης, δύο είναι κατά κύριο λόγο οι δράσεις που υλοποιήθηκαν:

- Η καταγραφή όλων των άτυπων δικτύων που παρέχουν υπηρεσία σε πολίτες και η ένταξή τους – όσων τουλάχιστον το επιθυμούσαν – στη βάση δεδομένων «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ». Με βάση την καταγραφή αυτή και την αξιοποίηση των συγκεκριμένων μορφών οργάνωσης από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, στάθηκε δυνατή η παραπομπή πολιτών τοπικά και η άμεση υποστήριξη αιτημάτων τους, τα οποία συχνά δεν υπήρχε πλαίσιο να ικανοποιηθούν (πχ συμπλήρωση φορολογικών δηλώσεων)
- Η θεσμική συνεργασία με φορείς που διέθεταν νομική μορφή, παρείχαν υπηρεσίες σε ημι-άτυπη μορφή και λειτουργούσαν εκτός πλαισίου θεσμικών χρηματοδοτήσεων. Παράδειγμα παρόμοιας συνεργασίας αποτελεί το πρόγραμμα ΤΕΒΑ, στην εταιρική σχέση του οποίου εντάχθηκαν δύο τέτοιοι φορείς (Θρυαλλίδα, Μυρμήγκι), ενώ στο πλαίσιο υλοποίησής του υπήρξε συνεργασία με πολλούς περισσότερους με στόχο την ενημέρωση των κατοίκων για το Έργο

Η καταγραφή των δικτύων αυτών και η δικτύωση μαζί τους θα συνεχιστεί, καθώς παρέχει στην Διεύθυνση πληροφόρηση σε επίπεδο γειτονιάς και σε πραγματικό χρόνο. Η δράση λειτουργεί επίσης αμφίδρομα, μέσα από την ανάδειξη των αναγκών των άτυπων δικτύων και των προϋποθέσεων οι οποίες θα πρέπει να καλύπτονται για να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη λειτουργία τους.

ΕΡΓΟ Δ.8. ΝΕΟ ΕΡΓΟ: Αναδιάρθρωση και Αποκέντρωση Κοινωνικών Υπηρεσιών

Σημείο αναφοράς στη λειτουργία της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας είναι η παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στον πολίτη. Η παροχή ουσιαστικών, ποιοτικών, αναβαθμισμένων και μεγάλου εύρους υπηρεσιών, ιδίως σε περιπτώσεις κοινωνικής κρίσης καθώς και αδυναμίας του πολίτη να διαχειριστεί την καθημερινότητά του, αποτελεί το κύριο σημείο στο οποίο κρίνεται τόσο το κεντρικό κράτος όσο και η Αυτοδιοίκηση.

Κατά το διάστημα στο οποίο αναφέρεται ο παρών απολογισμός, η Διεύθυνση είχε να αντιμετωπίσει δύο κύριες προκλήσεις, σε κάθε περίπτωση σύνθετες, αλλά εξαιρετικά δύσκολα διαχειρίσιμες όταν συνδυαστούν:

- Την ένταση με την οποία εκφράζεται η κοινωνική κρίση στον πληθυσμό της πόλης, η οποία αυξάνεται εκθετικά. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2014, το κεντρικό γραφείο του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας το οποίο αποτελεί την κύρια πύλη εισόδου των δημοτών και κατοίκων του Δήμου Αθηναίων στο σύστημα κοινωνικής προστασίας του, εξυπηρέτησε 5.500 άτομα. Για το έτος 2015, ο αντίστοιχος αριθμός ανήλθε σε 12.566 άτομα, ενώ ανάλογη ήταν αύξηση στις εξυπηρετήσεις από το τηλέφωνο και την υποστήριξη εκτός γραφείου.
- Την αδυναμία υποστήριξης από το υπάρχον μόνιμο στελεχικό δυναμικό, το οποίο βαίνει μειούμενο λόγω αποχωρήσεων και συνταξιοδοτήσεων, σε περιβάλλον απαγόρευσης προσλήψεων και ενίσχυσης της Υπηρεσίας σε μόνιμη και σταθερή βάση

Κύρια πρόκληση της τετραετίας που πέρασε ήταν ο σχεδιασμός και η εφαρμογή των τρόπων με τους οποίους η Διεύθυνση θα ανταποκρινόταν σε αυτήν την πραγματικότητα, με τρόπο ώστε και να διατηρηθεί το υψηλό επίπεδο παροχής υπηρεσιών προς τον πολίτη αλλά και να αποφευχθούν πολύ συνηθισμένα φαινόμενα όπως η επαγγελματική εξουθένωση. Για τον λόγο αυτό, αξιοποιήθηκε κάθε σχετική δυνατότητα ενίσχυσης του ανθρώπινου δυναμικού, ενώ σχεδιάστηκαν, υιοθετήθηκαν, δοκιμάστηκαν και αξιολογούνται λειτουργίες και διαδικασίες που επιτρέπουν στα στελέχη του Δήμου να οργανώσουν διαφορετικά τον τρόπο που δουλεύουν.

Ως κύριες καινοτομίες στη λειτουργία των Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου Αθηναίων μπορούν να καταγραφούν οι ακόλουθες:

A. Η Αποκεντρωμένη λειτουργία των Κοινωνικών Υπηρεσιών

Κομβικό σημείο στην υποστήριξη των κοινωνικών αναγκών του πολίτη αποτέλεσε η αποκέντρωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, η οποία συνίσταται στην επιτόπια παρέμβαση και εξυπηρέτηση σε περιβάλλον οικείο και κοντινό στον πολίτη, στην γειτονιά του. Μέσα από αυτή την διαδικασία που χαρακτήρισε τον τρόπο δουλειάς της Διεύθυνσης, στάθηκε δυνατή η εξυπηρέτηση μεγαλύτερου αριθμού ατόμων, η αποφόρτιση των κεντρικών υπηρεσιακών μηχανισμών αλλά και η ευρύτερη ανάπτυξη συνεργασιών σε επίπεδο τοπικής Κοινότητας. Οι κύριοι μηχανισμοί που συνέβαλαν στην αποκεντρωμένη λειτουργία των Κοινωνικών Υπηρεσιών είναι:

Η ενίσχυση των Δημοτικών Ιατρείων Κυψέλης και Πατησίων με κοινωνικές υπηρεσίες⁸²:

Το Δημοτικό ιατρείο της Κυψέλης μετεξελίχθηκε σε Πολυδύναμο στις αρχές του 2017 και λειτούργησε πιλοτικά με αυτή τη μορφή έως και τον Φεβρουάριο του 2018 με χορηγία του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Τα συμπεράσματα που αντλήθηκαν αξιοποιήθηκαν κατά την επόμενη φάση λειτουργίας του στο πλαίσιο Έργου ΕΣΠΑ/ΟΧΕ. Η επέκταση των υπηρεσιών του Δημοτικού Ιατρείου σε μη ιατρικές – κοινωνικού τύπου υπηρεσίες χαρακτήρισαν τον τρόπο δουλειάς της δομής και διεύρυναν το αντικείμενό της.

Η ίδια διαδικασία αλλά με ακόμη μεγαλύτερη έμφαση έλαβε χώρα στο Δημοτικό ιατρείο Πατησίων με υποστήριξη από το πρόγραμμα “Employment and Social Innovation” της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Έργο ESTI@ λήγει τον Μάιο του 2019, η λειτουργία όμως του κοινωνικού σκέλους του Πολυδύναμου έχει διασφαλιστεί σε πρώτη φάση ως τον Δεκέμβριο 2019. Τη στιγμή αυτή, η αναλογία ιατρικών/κοινωνικών υπηρεσιών είναι στο 72/28.

Η παροχή υπηρεσιών από κοινωνικούς λειτουργούς στις έδρες των Δημοτικών Κοινοτήτων

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας έχουν στην ευθύνη τους τις επτά Δημοτικές Κοινότητες του Δήμου. Οι υπηρεσίες παρέχονται κατά κύριο λόγο από την Κεντρική Υπηρεσία και από το 2017, πιλοτικά, στελέχη του Τμήματος

⁸² Εκτενείς πληροφορίες αναφέρονται στο κεφάλαιο Γ.2.1

παρέχουν υπηρεσίες σε σταθερή βάση στις έδρες των Δημοτικών Κοινοτήτων. Εξυπηρετούν τους δημότες κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Παρασκευή, ενώ την Τρίτη και την Πέμπτη πραγματοποιούν τις κοινωνικές έρευνες της συγκεκριμένης δημοτικής κοινότητας. Η δράση αυτή σταθεροποιήθηκε μετά από αρκετό καιρό λόγω κυρίως κωλυσιεργιών διοικητικής φύσης και θεωρούμε ότι είναι πολύ σημαντική γιατί εξυπηρετεί τον δημότη στην περιοχή του, χωρίς να χρειάζεται να μετακινείται στις κεντρικές υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, οι Κοινωνικοί Λειτουργοί παρέχουν συμβουλευτική και υποστήριξη στις Λέσχες Φιλίας του Δήμου Αθηναίων.

Η λειτουργία κινητών μονάδων στα Κέντρα Κοινότητας

Στον προγραμματισμό και στο χρηματοδοτούμενο έργο των Κέντρων Κοινότητας το δεύτερο Κέντρο Κοινότητας ήταν κινητό προβλεπόταν δηλαδή η μετακίνηση κάθε μέρα σε διαφορετική δημοτική κοινότητα. Η προγραμματισμός αυτός δεν υλοποιήθηκε ποτέ λόγω του μεγάλου όγκου ωφελουμένων στην κεντρική υπηρεσία (Αγ. Κωνσταντίνου και Μαιζώνος). Ας σημειωθεί ότι το αίτημα μας προς το Υπουργείο και την Περιφέρεια Αττικής να αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των στελεχών των Κέντρων Κοινότητας απερρίφθη.

Β. Η υποστήριξη από τα κατάλληλα ηλεκτρονικά συστήματα συλλογής και αξιοποίησης δεδομένων

Πέραν της αξιοποίησης των υποδομών και εργαλείων του Δήμου Αθηναίων, σημαντικός ήταν ο ρόλος των δύο ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων «ΝΟΙΑΖΟΜΑΙ» και «ΕΞΥΠΗΡΕΤΩ», η λειτουργία των οποίων περιγράφεται στα κεφάλαια Δ.1 και Δ.5 αντιστοίχως. Η υποστήριξη της δουλειάς των κοινωνικών επιστημόνων το Δήμο από τα δύο αυτά εργαλεία εμπλούτισε τις δυνατότητές τους και συνέβαλε στην ποιοτικότερη και συντομότερη εξυπηρέτηση του πολίτη.

Γ. Η δημιουργία των Κέντρων Κοινότητας με δυο Παραρτήματα για Μετανάστες και ένα Παράρτημα για Ρομά

Τα Κέντρα Κοινότητας, αποτελούν πρόγραμμα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και στοχεύουν την αποκέντρωση των κοινωνικών υπηρεσιών και την καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών σε όλο το φάσμα των υπηρεσιών κοινωνικής πολιτικής που παρέχονται από το Δήμο Αθηναίων σε ένα μόνο σημείο (one stop shop). Οι πόροι για τη λειτουργία τους προέρχονται από το ΕΣΠΑ.

Συγκεκριμένα, τα Κέντρα Κοινότητας παρέχουν υπηρεσίες υποδοχής, ενημέρωσης και υποστήριξης των πολιτών για κοινωνικές υπηρεσίες κάθε μορφής. Συνεργάζονται με αντίστοιχες δημοτικές και κρατικές υπηρεσίες και θα παρέχουν υπηρεσίες για τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων. Ο δήμος σχεδίασε και ΤΔΕ στα τέλη του 2016 σε ανταπόκριση σχετικής πρόσκλησης του ΠΕΠ Αττικής. Η υλοποίηση του σχετικού Έργου με τίτλο «Διευρυμένα Κέντρα Κοινότητας Δήμου Αθηναίων» ξεκίνησε στα τέλη του 2017, η δε λειτουργία τους ως στελεχωμένη μονάδα τον Φεβρουάριο του 2018. Μέχρι το τέλος του 2018 εξυπηρετήθηκαν συνολικά περισσότερα από 7.800 άτομα.

Το έργο αφορά τη χρηματοδότηση της **τριετούς λειτουργίας** των εξής δομών:

- **Δύο Κέντρων Κοινότητας** που στεγάζονται στις δομές του Δήμου στις οδούς Αγ. Κων/νου και Μαιζώνος αντίστοιχα. Τα Κέντρα Κοινότητας υποδέχονται και ενημερώνουν κατοίκους του δήμου για παροχές, προγράμματα και δικαιώματα των ωφελούμενων. Ενδεικτικά, παρέχονται υπηρεσίες ενημέρωσης και διοικητικής υποστήριξης για τη λήψη του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης, εξυπηρετούνται αιτήματα που αφορούν την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου όπως αναζήτηση δικαιούμενων επιδομάτων, κατάλληλων δομών φιλοξενίας, αιτήματα πραγματοποίησης κοινωνικής έρευνας, πραγματοποιούνται δε και διασυνδέσεις με άλλες υπηρεσίες τοπικού και εθνικού επιπέδου, όπως με κέντρα κοινότητας άλλων δήμων ή το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Ένα **Κέντρο Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ)** που δημιουργήθηκε με τα στελέχη των παραρτημάτων για Μετανάστες των δύο Κέντρων Κοινότητας. Εδρεύει στην οδό Μαιζώνος. Ενδεικτικά, παρέχονται υπηρεσίες διοικητικής υποστήριξης για τη λήψη του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης, υπηρεσίες διευκόλυνσης σε νομικά αιτήματα καθώς και πρόσβασης στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας. Παράλληλα, το ΚΕΜ δικτυώνεται με οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο πεδίο ώστε να κοινοποιεί τη δράση του και να συλλέγει πληροφορίες για τους φορείς και τις δράσεις της τοπικής κοινότητας. Επιπλέον, στο Κέντρο Ένταξης Μεταναστών πρόκειται να υλοποιηθούν άμεσα ενισχυτικές δράσεις (μαθήματα ελληνικής γλώσσας, ιστορίας/πολιτισμού, διαπολιτισμικές δράσεις νέων και παιδιών αλλοδαπών και γηγενών, δράσεις για την προώθηση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας).
- Ενός **Κέντρου Ρομά** ως παράρτημα του βασικού Κέντρου Κοινότητας, με ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται στην παροχή υποστήριξης κατά τη διαδικασία υποβολής της αίτησης για το πρόγραμμα Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης

Δ. Επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών στο πεδίο της εργασιακής ένταξης

Από τις αρχές του 2016, μέσα από το Έργο “Athens Social Integration Initiative”, το αντικείμενο εργασίας της Κοινωνικής Υπηρεσίας εμπλουτίστηκε πιλοτικά και με το πεδίο της απασχόλησης. Η ανίχνευση και διαπίστωση της σχετικής ανάγκης έγινε μέρος της καθημερινότητας των κοινωνικών επιστημόνων που έρχονταν σε επαφή με το κοινό, το δε επόμενο βήμα ήταν η παραπομπή στην εξειδικευμένη ομάδα υλοποίησης του Έργου.

Η εμπειρία που αποκτήθηκε από το Έργο αυτό αξιοποιήθηκε τόσο στα Πολυδύναμα Ιατρεία (βλ. Κεφ. Γ2) όσο και στο Job Center (βλ. κεφ.Α3.). Σήμερα η υποστήριξη στην εύρεση εργασίας αποτελεί μια από τις πλέον σημαντικές δράσεις της Διεύθυνσης, δράση που ήρθε να υποστηριχτεί και από τη λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας, στις δραστηριότητες των οποίων η εύρεση εργασίας αναφέρεται ρητά. Με τον τρόπο αυτό, ένα ολοκληρωμένο σύστημα υποστήριξης του πολίτη αρχίζει πλέον να δημιουργείται και να λειτουργεί.